

Napomene: Neslužbeni prijevod

U slučaju odstupanja mjerodavna je izvorna verzija na engleskom

jeziku: <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2018/index.htm>

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike nije odgovorno za moguće pogreške ili kriva tumačenja nastala uslijed korištenja ovog dokumenta.

EUROPSKA KOMISIJA

Izvršna agencija za mala i srednja poduzeća / Glavna uprava za okoliš

Odjel B3 za program LIFE i ekoinovacije Okvirnog programa za konkurentnost i inovacije (CIP-a)

EUROPSKA KOMISIJA

GLAVNA UPRAVA

ZA OKOLIŠ/KLIMATSKE

AKTIVNOSTI

Uprava D – Prirodni kapital/Uprava A Međunarodni odnosi i uključivanje

ENV – D4 program LIFE / CLIMA – A2 Financiranje klimatske politike, uključivanje, Montrealski protokol

- Bilješke u posebnim uvjetima, uz iznimku bilježaka 1., 9., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18. i 19, samo su interne upute i potrebno ih je pročitati i izbrisati prije slanja ugovora. Bilješke u općim uvjetima sadržavaju upućivanja na pravne akte i ne smiju se mijenjati.
- Opcije [u uglatim zagradama] koje se ne upotrebljavaju treba izbrisati.
- Nazive opcija navedene *kurzivom plave boje* treba izbrisati.
- Polja [sive boje u uglatim zagradama] (čak i ako su dio opcije navedene u prethodnom stavku) treba izbrisati i/ili zamijeniti odgovarajućim podacima.

UGOVOR O DODJELI BESPOVRATNIH SREDSTAVA¹

BROJ UGOVORA – [LIFEXX XXX/XX/XXXXXX – POKRATA]

Ovaj ugovor („Ugovor”) sklapa se između sljedećih strana:

s jedne strane,

Europska unija („Unija”), koju predstavlja Europska komisija/Izvršna agencija za mala i srednja poduzeća (dalje u tekstu „Komisija/Agencija”) [i djelujući prema ovlastima dodijeljenim od Europske komisije] koju za potpisivanje ovog Ugovora predstavlja g. Angelo SALSI/g. Jean- Claude/MERCIOL/g. Philip OWEN, voditelj odjela,

i

s druge strane,

1. „korisnik koordinator”

[puno službeno ime] [POKRATA]

¹ U okviru Uredbe (EZ) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 614/2007, SL L 347 od 20. prosinca 2013., str. 185. (dalje u tekstu „Uredba o programu LIFE”) i Provedbene odluke Komisije od 19. ožujka 2014. o donošenju višegodišnjeg programa rada programa LIFE za 2014. – 2017., SL L116 od 17. travnja 2014., str. 1.

[službeni pravni status ili oblik]²

[službeni registarski broj]³

[puna službena adresa]

[PDV broj],

koje za potpisivanje ovog Ugovora predstavlja [funkcija, ime i prezime]

i sljedeći drugi pridruženi korisnici:

2. [puni službeni naziv – s poslovnim nastanom u [državi]]

3. [puni službeni naziv – s poslovnim nastanom u [državi]]

[isto za svakog korisnika]

koje za potpisivanje ovog Ugovora propisno predstavlja korisnik koordinator ili na temelju ovlaštenja uključenog [uključenih] u obrascu [obrascima] A4 Priloga II.

Ako nije navedeno drugačije, upućivanja na „korisnika” i „korisnike” uključuju korisnika koordinatora.

Prethodno navedene strane

USUGLASILE SU

posebne uvjete („posebni uvjeti”) i sljedeće Priloge:

Prilog I. Opći uvjeti (dalje u tekstu „opći uvjeti”)

Prilog II. Opis projekta

Prilog III. Procijenjeni proračun projekta: obrasci R1, R2 i svi obrasci F u Prilogu II.

Prilog IV. Ovlaštenje [ovlaštenja] u obrascu [obrascima] A4 u Prilogu II. koje [koja] je [su] korisnik [korisnici] dostavio [dostavili] korisniku koordinatoru:

Prilog V. Model tehničkog izvješća: primjenjivi modeli tehničkih izvješća mogu se pronaći na web-mjestu:

<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>

Prilog VI. Model financijskog izvještaja: Primjenjivi modeli financijskih izvještaja mogu se pronaći na web-mjestu:

<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>

² Treba izbrisati ili ispuniti u skladu s obrascem „Pravni subjekt”.

³ Treba izbrisati ili ispuniti u skladu s obrascem „Pravni subjekt”.

Prilog VII. Model opisa posla za potvrdu financijskih izvještaja *moгу se pronaći na web-mjestu: <http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>*

Prilog VIII. Model opisa posla za potvrdu o sukladnosti praksa troškovnog računovodstva: **nije primjenjivo**

Prilog IX. Model opisa posla za izvješće operativne provjere: **nije primjenjivo**

Prilog X. Financijske i administrativne smjernice

<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>

Prilog XI. Smjernice za podnositelje zahtjeva

<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>

koji su sastavni dio Ugovora.

Odredbe u posebnim uvjetima Ugovora imaju prednost pred prilogima.

Odredbe u Prilogu I. „Opći uvjeti” imaju prednost pred ostalim prilogima.

POSEBNI UVJETI

SADRŽAJ

Članak I.1. – Predmet ugovora	6
Članak I.2. – Stupanje na snagu i razdoblje provedbe ugovora.....	6
Članak I.3. – Najveći mogući iznos i oblik bespovratnih sredstava	6
Članak I.4. – Izvješćivanje – zahtjevi za plaćanjem i popratni dokumenti – plaćanja i mehanizmi plaćanja	7
I.4.1. Izvješćivanje i razdoblja izvješćivanja.....	7
I.4.2. Zahtjevi za daljnja plaćanja predujmova i popratni dokumenti.....	7
I.4.3. Zahtjev[i] za plaćanjem [plaćanjima] tijekom provedbe i popratni dokumenti	8
I.4.4. Zahtjevi za plaćanjem preostalog iznosa i popratni dokumenti.....	8
I.4.5. Informacije o nastalim kumulativnim troškovima.....	9
I.4.6. Valuta zahtjeva za plaćanjem i financijskih izvještaja i preračunavanje u eure.....	9
I.4.7. Jezik zahtjeva za plaćanje, tehničkih izvješća i financijskih izvještaja	10
I.4.8. Plaćanja koja treba izvršiti	10
I.4.9. Predujmovi.....	10
I.4.10. Plaćanje[a] tijekom provedbe	11
I.4.11. Plaćanje preostalog iznosa.....	11
I.4.12. Obavijest o dospjelim iznosima	12
I.4.13. Zatezne kamate	12
I.4.14. Valuta plaćanja	12
I.4.15. Datum plaćanja.....	12
I.4.16. Troškovi transakcija plaćanja	12
I.4.17. Plaćanja korisniku koordinatoru.....	13
Članak I.5. – Bankovni račun za plaćanja	13
Članak I.6. – Nadzornik podataka i podatci za komunikaciju strana	13

I.6.1. Nadzornik podataka	13
I.6.2. Podatci za komunikaciju Agencije/Komisije.....	13
I.6.3. Podatci za komunikaciju korisnika	14
I.6.4. Podatci za komunikaciju korisnika nakon plaćanja preostalog iznosa	14
I.7. – Subjekti povezani s korisnicima.....	15
I.8. – Korisnici koji su međunarodne organizacije	15
I.8.1. Mjerodavno pravo	15
I.8.2. Rješavanje sporova – arbitraža	15
I.8.3. Potvrde o financijskim izvještajima.....	16
I.8.4. Provjere i revizije	16
I.8.5. Povlastice i imuniteti	17
I.9. — Provjere i revizije	17
I.10. — Rješavanje sporova s korisnicima izvan EU-a	17
I.11. — Posebne odredbe o financijskoj odgovornosti za povrate	18
I.12. — Obveza zaključivanja ugovora o internoj suradnji	18
I.13. — Prihvatljivost troškova trajnih dobara	18

ČLANAK I.1. – PREDMET UGOVORA

Agencija/Komisija odlučila je dodijeliti bespovratna sredstva prema uvjetima navedenim u posebnim uvjetima, općim uvjetima i ostalim prilogima Ugovora za *projekt* pod nazivom **[umetnite naziv projekta masnim slovima]** kao što je to opisano u Prilogu II.

Potpisivanjem Ugovora korisnici prihvaćaju dodjelu bespovratnih sredstava i suglasni su s provedbom *projekta*, djelujući prema vlastitoj odgovornosti.

ČLANAK I.2. – STUPANJE NA SNAGU I RAZDOBLJE PROVEDBE UGOVORA

I.2.1. Ugovor stupa na snagu na datum potpisivanja posljednje strane.

I.2.2. *Projekt* traje od **[umetnite datum masnim slovima]** („datum početka”) do **[umetnite datum masnim slovima]** („datum završetka”)

ČLANAK I.3. – NAJVEĆI MOGUĆI IZNOS I OBLIK BESPOVRATNIH SREDSTAVA

I.3.1. *Najveći mogući iznos bespovratnih sredstava* iznosi **[umetnite iznos]** EUR.

I.3.2. Bespovratna sredstva dodjeljuju se u **obliku** :

(a) naknada od **[...]**% prihvatljivih troškova *projekta* („naknada prihvatljivih troškova”), koji se procjenjuju na **[...]** EUR i koji su:

(i) stvarno nastali („naknada stvarno nastalih troškova”) za sljedeće kategorije troškova svakoga korisnika i povezanih subjekata: troškovi osoblja, putni troškovi i troškovi boravka, troškovi podugovaranja (dalje i „troškovi vanjske pomoći”), troškovi trajnih dobara: troškovi amortizacije infrastrukture i opreme, troškovi prototipa, troškovi kupovine zemljišta/dugoročnog zakupa zemljišta/jednokratnih naknada za prava uporabe zemljišta, troškovi potrošne robe, ostali troškovi (tj. troškovi koji proizlaze iz Ugovora, pristojbi, poreza i davanja)

(ii) *naknada jediničnih troškova: nije primjenjivo*

(iii) *naknada paušalnih troškova: nije primjenjivo*

(iv) prijavljeni na temelju paušalnog iznosa: režijski troškovi navedeni u Prilogu III. kao fiksni postotak prihvatljivih izravnih troškova, osim troškova kupovine zemljišta/dugoročnog zakupa zemljišta/jednokratnih naknada za prava uporabe zemljišta („naknada fiksnih troškova”) za svakoga korisnika i povezane subjekte

(v) *naknada troškova prijavljenih na temelju korisnikovih uobičajenih praksi troškovnog računovodstva: nije primjenjivo*

(b) *jedinični doprinos: nije primjenjivo*

(c) *paušalni doprinos: nije primjenjivo*

(d) *paušalni doprinos: nije primjenjivo*

ČLANAK I.4. – IZVJEŠĆIVANJE – ZAHTJEVI ZA PLAĆANJEM I POPRATNI DOKUMENTI – PLAĆANJA I MEHANIZMI PLAĆANJA

I.4.1. Izvješćivanje i razdoblja izvješćivanja

- (a) Raspored izvješćivanja o projektu naveden je u Prilogu II.
- (b) Kašnjenje uzastopnih izvješća ne smije premašiti 18 mjeseci.
- (c) Sva izvješća sadržavaju potrebne informacije da bi Agencija/Komisija mogla ocijeniti stanje provedbe projekta, poštovanje radnog plana, financijsko stanje projekta te jesu li ciljevi projekta postignuti ili se još uvijek mogu postići.
- (d) Oblik i sadržaj izvješća u skladu je sa smjernicama Agencije/Komisije kao što je to navedeno na web-mjestu <http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>.
- (e) Sva izvješća istodobno se podnose Agenciji/Komisiji i vanjskom timu za praćenje koji je odredila Agencija/Komisija.
Tehnička izvješća uključujući priloge podnose se isključivo u elektroničkom obliku. Financijska izvješća podnose se u papirnatom i elektroničkom obliku.
- (f) Elektronički alati koji uključuju prostorne podatke i koji su proizvedeni u okviru projekta iz programa LIFE u skladu su s Uredbom Komisije (EU) br. 1253/2013 od 21. listopada 2013. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1089/2010 o provedbi Direktive 2007/2/EZ o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj uniji (INSPIRE).

I.4.2. Zahtjevi za daljnja plaćanja predujmova i popratni dokumenti

Korisnik koordinator mora podnijeti zahtjev za daljnja plaćanja predujmova u skladu s rasporedom izvješća na sredini razdoblja navedenim u Prilogu II.

Zahtjevu treba priložiti sljedeće dokumente:

- (a) izvješće o napretku provedbe *projekta* („tehničko izvješće o napretku”);
- (b) izvješće o iznosu prethodnog obroka predujma uporabljenog za pokrivanje troškova *projekta* („izvješće o uporabi prethodnog obroka predujma”). Izvješće mora biti sastavljeno u skladu s Prilogom VI.[.][i];
- (c) financijsko jamstvo.⁴

⁴ Treba odabrati odgovarajuće ovisno o tome je li jamstvo potrebno

I.4.3. Zahtjev[i] za plaćanjem [plaćanjima] tijekom provedbe i popratni dokumenti

Nije primjenjivo

I.4.4. Zahtjevi za plaćanjem preostalog iznosa i popratni dokumenti

Korisnik koordinator mora podnijeti zahtjev za plaćanjem preostalog iznosa u skladu s rasporedom izvješćivanja navedenim u Prilogu II., ali najkasnije 90 dana nakon *datuma završetka* projekta.

Tom zahtjevu treba priložiti sljedeće dokumente:

- (a) završno izvješće o provedbi projekta („završno tehničko izvješće”) sastavljeno u skladu s Prilogom V. koje sadržava:
 - (i) informacije potrebne za opravdanje prijavljenih prihvatljivih troškova ili zatraženog doprinosa na temelju jediničnih troškova i paušalnih iznosa (kada su dodijeljena bespovratna sredstva u obliku naknada jediničnih troškova ili paušalnih troškova ili jediničnog ili paušalnog doprinosa, kao što je to navedeno u članku I.3.2. točki (a) podtočkama (ii) i (iii), točki (b) ili (c));
 - (ii) informacije o podugovaranju iz članka II.11.1. točke (d);
- (b) završni financijski izvještaj („završni financijski izvještaj”). Završni financijski izvještaj mora uključivati konsolidirani izvještaj i raščlambu iznosa koje potražuje svaki korisnik i njegovi povezani subjekti.

Završni financijski izvještaj mora biti sastavljen u skladu sa strukturom procijenjenog proračuna utvrđenog u Prilogu III. te u skladu s Prilogom VI.

- (c) sažeti financijski izvještaj („sažeti financijski izvještaj”).

Ovaj izvještaj mora uključivati konsolidirani financijski izvještaj i raščlambu iznosa koje je prijavio ili zatražio svaki korisnik i njegovi povezani subjekti, u kojem su skupno zbrojeni već ranije podneseni financijski izvještaji i koji navodi primitke iz članka II.25.3. za svakog korisnika i njegove povezane subjekte.

Sažeti financijski izvještaj mora biti sastavljen u skladu s Prilogom VI.

- (d) potvrdu o financijskim izvještajima i odnosnim računima („potvrda o financijskim izvještajima”) za svakog korisnika i za svakog povezanog subjekta ako:
 - (i) kumulativni iznos plaćanja koji korisnik zahtijeva kao naknadu stvarno nastalih troškova kako je navedeno u članku I.3.2. točki (a) podtočki (i) (i za koji još nije podnesena potvrda) iznosi [325 000] [750 000]⁵ EUR ili više;
 - (ii) najveći mogući iznos bespovratnih sredstava naveden za tog korisnika i njegove povezane subjekte u procijenjenom proračunu kao naknada

⁵ Odaberite opciju koja vrijedi za određenu sastavnicu

stvarno nastalih troškova iznosi [325 000] [750 000]⁶ EUR ili više.

Tu potvrdu mora izraditi ovlaštenu revizor ili, u slučaju javnih tijela, nadležan i nezavisan javni službenik, a izrađuje je u skladu s Prilogom VII.

Potvrdom se potvrđuje da su troškovi prijavljeni u završnom financijskom izvještaju svakoga korisnika ili njegovih povezanih subjekata za kategorije troškova koji se nadoknađuju u skladu s člankom I.3.2. točkom (a) podtočkom (i) stvarni, točno zabilježeni i prihvatljivi u skladu s Ugovorom.

Osim toga, njome se potvrđuje da su prijavljeni svi primici iz članka II.25.3.

Korisnik koordinator mora potvrditi da su informacije dostavljene u zahtjevu za plaćanjem preostalog iznosa potpune, pouzdane i istinite.

Korisnik koordinator mora potvrditi i da se nastali troškovi mogu smatrati prihvatljivima u skladu s Ugovorom i da se zahtjev za plaćanjem potkrepljuje prikladnim popratnim dokumentima koji se mogu dostaviti u okviru provjera ili revizija opisanih u članku II.27.

Osim toga, korisnik koordinator mora potvrditi da su prijavljeni svi primici iz članka II.25.3.

I.4.5. Informacije o nastalim kumulativnim troškovima

U slučaju da je najviši doprinos naveden u članku I.3.1. veći od 5 000 000 EUR:

Uz prethodno navedene zahtjeve izvješćivanja korisnik koordinator mora izvijestiti Agenciju/Komisiju do 30. studenog svake godine o kumulativnim troškovima koji su nastali za korisnike od *datuma početka*.

Ta je informacija potrebna Agenciji/Komisiji radi računovodstvenih razloga i ne smije se koristiti za određivanje konačnog iznosa bespovratnih sredstava.

I.4.6. Valuta zahtjeva za plaćanjem i financijskih izvještaja i preračunavanje u eure

Zahtjevi za plaćanjem i financijski izvještaji moraju se izraditi u eurima.

Korisnici i povezani subjekti s općim računima koji su u valuti koja nije euro moraju preračunati troškove nastale u drugoj valuti u eure prema mjesečnoj računovodstvenoj stopi koju Komisija određuje i objavljuje na svojem web-mjestu (dostupno na http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/inforeuro_en.cfm) i koja je primjenjiva na dan kada je trošak nastao ili prema mjesečnoj računovodstvenoj stopi koju Komisija određuje i objavljuje na svom web-mjestu (dostupno na http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/inforeuro_en.cfm) i koja je primjenjiva prvog radnog dana mjeseca nakon razdoblja obuhvaćenog predmetnim financijskim izvještajem.

Korisnici i povezani subjekti s općim računima u eurima troškove nastale u drugoj valuti

⁶ Odaberite opciju koja vrijedi za određenu sastavnicu

moraju preračunati u eure u skladu sa svojim uobičajenim računovodstvenim praksama.

I.4.7. Jezik zahtjeva za plaćanje, tehničkih izvješća i financijskih izvještaja

Svi zahtjevi za plaćanje, tehnička izvješća i financijski izvještaji moraju se podnijeti na engleskom jeziku, uz iznimku tehničkih priloga i popratnih dokumenata koji se mogu predati na nekom od službenih jezika Unije.

I.4.8. Plaćanja koja treba izvršiti

Agencija/Komisija mora izvršiti sljedeća plaćanja korisniku koordinatoru:

- plaćanje [jednog] [prvog] predujma;
- plaćanje [daljnjeg] [daljnjih] predujma [predujmova], na temelju zahtjeva za plaćanje daljnjeg [daljnjih] predujma [predujmova] iz članka I.4.2.;
- jedno plaćanje preostalog iznosa na temelju zahtjeva za plaćanjem preostalog iznosa iz članka I.4.4.

I.4.9. Predujmovi

Cilj je predujmova osigurati korisniku likvidna sredstva. Predujam ostaje vlasništvo Unije sve dok se ne podmiri isplatom plaćanja tijekom provedbe ili, ako se ne podmiri isplatom plaćanja tijekom provedbe, sve dok se ne plati preostali iznos.

[Opcija ako se radi o jednom plaćanju predujma za projekte koji traju 24 mjeseca ili manje i kod kojih je doprinos Unije manji od 300 000 EUR ili jednak njemu: Agencija/Komisija korisniku koordinatoru mora isplatiti predujam od [umetnite iznos] EUR u roku od 30 kalendarskih dana od [datuma stupanja Ugovora na snagu] [ili datuma na koji Agencija/Komisija primi financijsko jamstvo od [umetnite iznos] EUR, ovisno o tome koji je od tih datuma kasniji], osim ako se primjenjuje članak II.24.1.]

[Opcija ako se radi o nekoliko isplata predujma: Agencija/Komisija korisniku koordinatoru mora isplatiti prvi predujam od [umetnite iznos] EUR u roku od 30 kalendarskih dana od [datuma stupanja Ugovora na snagu] [ili datuma na koji Agencija/Komisija primi financijsko jamstvo od [umetnite iznos] EUR, ovisno o tome koji je od tih datuma kasniji], osim ako se primjenjuje članak II.24.1.]

Agencija/Komisija korisniku koordinatoru mora isplatiti drugi predujam⁷ od [umetnite iznos] EUR u roku od 60 kalendarskih dana od datuma na koji Agencija/Komisija primi zahtjev za drugom isplatom predujma iz članka I.4.2., podložno tome da je potrošio najmanje 100 % prethodnog obroka predujma isplaćenog za pokrivanje troškova projekta, [ili datuma na koji Agencija/Komisija primi financijsko jamstvo od [umetnite iznos] EUR, ovisno o tome koji je od tih datuma kasniji], osim ako se primjenjuje članak II.24.1. ili II.24.2.

[Agencija/Komisija korisniku koordinatoru mora isplatiti treći predujam⁸ od [umetnite

⁷ Za projekte koji traju dulje od 24 mjeseca ili kod kojih je doprinos Unije veći od 300 000 EUR

⁸ Nakon primitka zahtjeva korisnika koordinatora i samo za projekte koji traju dulje 48 mjeseci i kad je doprinos Unije veći od 4 000 000 EUR

iznos] EUR u roku od 60 kalendarskih dana od datuma na koji Agencija/Komisija primi zahtjev za trećom isplatom predujma iz članka I.4.2., podložno tome da je potrošio najmanje 100 % prethodnog obroka predujma isplaćenog za pokrivanje troškova projekta, [ili datuma na koji Agencija/Komisija primi financijsko jamstvo od **umetnite iznos**] EUR, ovisno o tome koji je od tih datuma kasniji], osim ako se primjenjuje članak II.24.1. ili II.24.2.]

[Financijsko jamstvo mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- (a) daje ga banka ili ovlaštena financijska institucija ili, na zahtjev korisnika koordinatora i uz odobrenje Agencije/Komisije treća strana;
- (b) jamac nastupa kao jamac na prvi poziv i ne zahtijeva od Agencije/Komisije da prva poduzme mjere protiv glavnog dužnika (tj. predmetnog korisnika); i
- (c) izričito ostaje na snazi sve Agencija/Komisija ne podmiri predujam isplatom plaćanja tijekom provedbe ili plaćanjem preostalog iznosa. Ako se plaćanje preostalog iznosa izvršava u obliku povrata, financijsko jamstvo mora ostati na snazi tri mjeseca nakon što je korisnik obaviješten o obavijesti o terećenju. Agencija/Komisija mora odriješiti jamstvo u roku od sljedećeg mjeseca.]

I.4.10. Plaćanje[a] tijekom provedbe

[Nije primjenjivo]

I.4.11. Plaćanje preostalog iznosa

Plaćanje preostalog iznosa nadoknađuje ili pokriva preostali dio prihvatljivih troškova nastalih za korisnike pri provedbi *projekta*.

Ako je ukupni iznos ranijih plaćanja veći od ukupnog iznosa bespovratnih sredstava utvrđenog u skladu s člankom II.25., plaćanje preostalog iznosa izvršava se u obliku povrata kao što je to predviđeno člankom II.26.

Ako je ukupni iznos ranijih plaćanja manji od ukupnog iznosa bespovratnih sredstava utvrđenog u skladu s člankom II.25., Agencija/Komisija mora platiti ostatak iznosa u roku od 90 kalendarskih dana nakon što primi dokumente navedene u članku I.4.4., osim ako se primjenjuju članak II.24.1. ili II.24.2.

Plaćanje podliježe odobrenju zahtjeva za plaćanjem preostalog iznosa i pratećih dokumenata. Njihovim odobrenjem ne podrazumijeva se potvrda usklađenosti, pravilnosti, potpunosti ili točnosti njihova sadržaja.

Agencija/Komisija dospjeli preostali iznos utvrđuje oduzimanjem već isplaćenog ukupnog iznosa predujma i plaćanja tijekom provedbe (ako postoje) od konačnog iznosa bespovratnih sredstava utvrđenog u skladu s člankom II.25.

Međutim, iznos koji je potrebno isplatiti može se bez suglasnosti korisnika prebiti bilo kojim drugim iznosom koji korisnik duuguje **Agenciji, Komisiji** ili izvršnoj agenciji (koja je obuhvaćena proračunom EU-a ili Euratoma) do najvišeg doprinosa navedenog za tog korisnika u procijenjenom proračunu u Prilogu III.

I.4.12. Obavijest o dospjelim iznosima

Agencija/Komisija mora poslati *obavijest* korisniku koordinatoru:

- (a) kojom ga obavješćuje o dospjelom iznosu; i
- (b) u kojoj navodi odnosi li se obavijest na plaćanje daljnjih predujmova, plaćanje tijekom provedbe ili plaćanje preostalog iznosa.

Ako je riječ o plaćanju preostalog iznosa, Agencija/Komisija mora navesti i konačni iznos bespovratnih sredstava utvrđen u skladu s člankom II.25.

I.4.13. Zatezne kamate

Ako Agencija/Komisija ne izvrši plaćanje u vremenskom okviru za plaćanje, korisnici imaju pravo na zatezne kamate prema stopi koju primjenjuje Europska središnja banka za svoje glavne operacije refinanciranja u eurima („referentna stopa”), uvećanoj za tri i pol boda. Referentna stopa jest stopa na snazi prvog dana mjeseca u kojemu istječe rok za plaćanje, kao što je to objavljeno u seriji C *Službenog lista Europske unije*.

Zatezne kamate ne dospijevaju na naplatu ako su svi korisnici države članice Unije (uključujući tijela regionalne i lokalne vlasti i druga javna tijela koja djeluju u ime države članice za potrebe ovog Ugovora).

Ako Agencija/Komisija obustavi rok za plaćanje kao što je to navedeno u članku II.24.2. ili ako obustavi stvarna plaćanja kao što je to navedeno u članku II.24.1., te se radnje neće smatrati slučajevima zakašnjelog plaćanja.

Zateznim se kamatama obuhvaća razdoblje koje teče od dana nakon datuma dospijea plaćanja do datuma stvarnog plaćanja te uključujući njega kao što je utvrđeno člankom I.4.15. Agencija/Komisija ne uzima u obzir dugovanu kamatu za potrebe utvrđivanja konačnog iznosa bespovratnih sredstava u smislu članka II.25.

Iznimno od prvog podstavka, ako je izračunata kamata manja od 200 EUR ili jednaka 200 EUR, ona se mora platiti korisniku koordinatoru samo ako korisnik koordinator podnese zahtjev u roku od dva mjeseca od primitka zakašnjelog plaćanja.

I.4.14. Valuta plaćanja

Agencija/Komisija mora izvršiti plaćanja u eurima.

I.4.15. Datum plaćanja

Smatra se da je Agencija/Komisija plaćanje izvršila na dan kada se ono knjiži na teret njezina računa.

I.4.16. Troškovi transakcija plaćanja

Troškovi transakcija plaćanja snose se na sljedeći način:

- (a) Agencija/Komisija snosi troškove koje naplaćuje njezina banka;

(b) korisnik snosi troškove koje naplaćuje njegova banka.

I.4.17. Plaćanja korisniku koordinatoru

Agencija/Komisija mora izvršiti plaćanja korisniku koordinatoru.

Plaćanja korisniku koordinatoru oslobađaju Agenciju/Komisiju od njezine obveze plaćanja.

ČLANAK I.5. – BANKOVNI RAČUN ZA PLAĆANJA

Sva plaćanja moraju se izvršiti na bankovni račun korisnika koordinatora kao što je navedeno u nastavku:

Naziv banke: [...]

Točan naziv vlasnika računa: [...]

Puni broj računa (uključujući bankovne šifre): [...]

[IBAN kôd: [...]]⁹

ČLANAK I.6. – NADZORNIK PODATAKA I PODATCI ZA KOMUNIKACIJU STRANA

I.6.1. Nadzornik podataka

Tijelo koje djeluje kao nadzornik podataka kao što je to navedeno u članku II.7. jest: [umetnite odjel Agencije/Komisije].

I.6.2. Podatci za komunikaciju Agencije/Komisije

Sva komunikacija upućena Agenciji/Komisiji nosi identifikacijski broj i naziv projekta i mora se poslati na sljedeću adresu:

Običnom ili preporučenom poštom:

*European Commission
EASME
Unit B.3 LIFE and CIP Eco-Innovation
B-1049 Bruxelles*

Uslugom brze dostave ili osobnom dostavom uz potpis:

*European Commission
EASME
Unit B.3 LIFE and CIP Eco-Innovation*

⁹ BIC ili SWIFT kodovi upotrebljavaju se samo za zemlje u kojima se ne upotrebljava IBAN kôd.

*Mail Service
Avenue du Bourget 1
B-1140 Bruxelles*

E-pošta:

Adresa e-pošte: [umetnite ispravan poštanski sandučić]

Za projekte kojima izravno upravlja Komisija, svaka komunikacija upućena njoj nosi identifikacijski broj i naziv projekta i mora se poslati na sljedeću adresu:

Običnom ili preporučenom poštom:

*European Commission
DG Environment/DG Climate Action
ENV.D.4 - LIFE/CLIMA A2
B-1049 Bruxelles*

Uslugom brze dostave ili osobnom dostavom uz potpis:

*European Commission
DG Environment/DG Climate Action
Unit D4 - LIFE/Unit A2
Mail Service
Avenue du Bourget 1
B-1140 Bruxelles*

E-pošta:

Adresa e-pošte: [umetnite ispravan poštanski sandučić]

I.6.3. Podatci za komunikaciju korisnika

Svaka komunikacija Agencije/Komisije korisnicima mora se poslati na sljedeću adresu:

[puno ime]

[funkcija]

[naziv subjekta]

[puna službena adresa]

Adresa e-pošte: [potpuna]

I.6.4. Podatci za komunikaciju korisnika nakon plaćanja preostalog iznosa

Nakon plaćanja preostalog iznosa sva komunikacija upućena korisnicima mora se slati na njihovu adresu sjedišta.

I.7. – SUBJEKTI POVEZANI S KORISNICIMA

[Nije primjenjivo]

ILI

Sljedeći subjekti smatraju se povezanim subjektima za potrebe Ugovora:

- [naziv subjekta], povezan s [naziv ili pokrata korisnika];
- [naziv subjekta], povezan s [naziv ili pokrata korisnika];

[isto za sve druge povezane subjekte]

I.8. – KORISNICI KOJI SU MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE

[Nije primjenjivo]

ILI

[ako međunarodna organizacija ne prihvaća članak II.18.1.:

I.8.1. Mjerodavno pravo

[Opcija 1.: ako međunarodna organizacija prihvaća pravo Unije kao mjerodavno pravo, ali ne prihvaća belgijsko pravo kao supsidijarno pravo:

Iznimno od članka II.18.1., Ugovor se uređuje mjerodavnim pravom Unije nadopunjenim, prema potrebi, [zakonom (navesti zakon države članice ili države EFTA-e)].

[Opcija 2.: ako međunarodna organizacija ne prihvaća pravo Unije kao mjerodavno pravo:

Članak II.18.1. ne primjenjuje se na [umetnite naziv MO-a (MO-ova)].]

[ako međunarodna organizacija ne prihvaća članak II.18.2.:

I.8.2. Rješavanje sporova – arbitraža

[Opcija 1. – Stalni arbitražni sud:

Iznimno od članka II.18., svaki spor između Agencije/Komisije i [upisati naziv MO (MO-ova)] povezan s Ugovorom koji se ne može riješiti mirnim putem mora se uputiti na arbitražu.

U tom slučaju primjenjuju se Neobvezna arbitražna pravila za međunarodne organizacije i države Stalnog arbitražnog suda koja su na snazi na datum stupanja Ugovora na snagu.

Glavni tajnik Stalnog arbitražnog suda djeluje kao tijelo za imenovanje nakon što jedna od strana podnese pisani zahtjev.

Arbitražni postupci moraju se održavati u Bruxellesu i jezik na kojem će se odvijati arbitražni postupci mora biti engleski.

Arbitražna odluka obvezuje strane koje su ovim izričito suglasne da će se odreći svakog oblika žalbe ili preispitivanja.]

[Opcija 2. – Arbitražni odbor:

Iznimno od članka II.18., svaki spor između Agencije/Komisije i [upisati naziv MO (MO-ova)] povezan s Ugovorom koji se ne može riješiti mirnim putem mora se uputiti arbitražnom odboru u skladu s postupkom navedenim u nastavku.

Kad strana ima namjeru pokretanja arbitraže, mora poslati *službenu obavijest* drugoj strani obavještavajući je o svojoj namjeri i arbitru kojeg je imenovala. Druga strana mora imenovati svojeg arbitra u roku od mjesec dana od primitka te *službene obavijesti*. Oba arbitra zajedničkim sporazumom i u roku od tri mjeseca od imenovanja arbitra druge strane moraju imenovati trećeg arbitra koji predsjedava arbitražnim odborom, osim ako se obje strane nisu složile da će imati jednog arbitra.

U roku od mjesec dana od imenovanja trećeg arbitra, strane moraju dogovoriti opis poslova arbitražnog odbora, uključujući postupak koji treba primijeniti.

Arbitražni postupci moraju se održavati u Bruxellesu.

Arbitražni odbor mora primjenjivati uvjete Ugovora. Arbitražni odbor u svojoj arbitražnoj odluci mora navesti detaljne razloge za svoju odluku.

Arbitražna je odluka konačna i obvezuje strane koje su ovim izričito suglasne da će se odreći svakog oblika žalbe ili preispitivanja.

Troškove, uključujući sve razumne naknade koje su za strane nastale u vezi s nekom arbitražom, mora raspodijeliti arbitražni odbor među stranama.]

[Ako međunarodna organizacija nije suglasna da potvrdi sastavlja vanjski revizor:

I.8.3. Potvrde o financijskim izvještajima

Potvrde o financijskim izvještajima koje mora dostaviti [upisati naziv MO (MO-ova)] u skladu s člankom I.4.4. može sastaviti [njezin][njihov] redoviti unutarnji ili vanjski revizor, u skladu s(a) [svojim][njihovim] internim financijskim propisima i postupcima.]

[Ako međunarodna organizacija ne prihvaća članak II.27.:

I.8.4. Provjere i revizije

Nadležna tijela Unije moraju uputiti sve zahtjeve za provjerama ili revizijama navedene u članku II.27. glavnom direktoru [upisati naziv MO (MO-ova)].

[Upisati naziv MO (MO-ova)] mora staviti na raspolaganje nadležnim tijelima Unije ili drugom vanjskom tijelu koje je ona ovlastila, na zahtjev, sve relevantne financijske podatke,

uključujući izvode s računa povezanih s *projektom*, gdje [ona][one] provodi [provode] *projekt* ili [njezini][njihovi] povezani subjekti ili podizvođač sudjeluju u *projektu*.]

I.8.5. Povlastice i imuniteti

Ništa u ovom Ugovoru ne može se tumačiti kao odricanje od neke povlastice ili imuniteta koji su u skladu s [navesti naziv MO (MO-ova)] [njezinim][njihovim] osnivačkim dokumentima ili međunarodnim pravom.]

I.9. — PROVJERE I REVIZIJE

Odstupajući od članka II.27.3. općih uvjeta, neovisno o tome pokrenuli se provjere, revizije ili ocjenjivanja prije plaćanja preostalog iznosa ili nakon njega, od korisnika koordinatora može se zatražiti da prikupi informacije o pridruženom korisniku i stavi ih na raspolaganje Agenciji/Komisiji ili drugom vanjskom tijelu koje je Agencija/Komisija ovlastila.

Ako to zahtijeva Agencija/Komisija ili drugo vanjsko tijelo koje je ona ovlastila, korisnika koordinator bez odgode dostavlja prethodno navedene informacije koje uključuju informacije u pogledu predmetnih pridruženih korisnika. U tom slučaju korisnik koordinator snosi odgovornost za pribavljanje i provjeru tih informacija prije nego što ih proslijedi Agenciji/Komisiji, kao što je predviđeno člankom II.2.3. točkom (b) podtočkom (ii).

U tom slučaju kontradiktorni postupak revizije predviđen člankom II.27.5. provodi se s korisnikom koordinatom od kojeg će se tražiti da preda primjedbe pridruženih korisnika na koje se odnosi provjera, revizija ili ocjenjivanje.

Time se ne dovodi u pitanje pravo Agencije/Komisije ili vanjskog tijela koje je ona ovlastila na provođenje revizija nad jednim pridruženim korisnikom ili više njih. U tom slučaju pridruženi korisnici dostavljaju informacije izravno.

I.10. — RJEŠAVANJE SPOROVA S KORISNICIMA IZVAN EU-A¹⁰

[Nije primjenjivo]

ILI

Predmetna odredba primjenjuje se kada korisnik ima poslovni nastan u državi koja nije država članica Europske unije („korisnik izvan EU-a”).

Iznimno od članka II.18.2., bilo koja strana (Agencija/Komisija ili korisnik izvan EU-a) može pred belgijskim sudovima pokrenuti bilo koji spor između njih u pogledu tumačenja, primjene ili valjanosti Ugovora ako se takav spor ne može riješiti mirnim putem.

U slučajevima kada jedna strana pokrene postupak pred belgijskim sudovima, druga strana ne može podnijeti tužbu koja proizlazi iz tumačenja, primjene ili valjanosti Ugovora na bilo kojem drugom sudu osim na belgijskom sudu na kojemu je postupak već pokrenut.

¹⁰ Predmetnu odredbu trebalo bi dodati u slučajevima kada jedan korisnik ili više njih ima poslovni nastan izvan Europske unije.

I.11. — POSEBNE ODREDBE O FINANCIJSKOJ ODGOVORNOSTI ZA POVRATE

Financijska odgovornost svakog korisnika ograničena je na njegovo dugovanje, uključujući sve iznose koje je Agencija/Komisija nepropisno isplatila kao doprinos za troškove nastale za njegove povezane subjekte.

Točka (c) stavka 3. članka II.26.3. ne primjenjuje se.

I.12. — OBVEZA ZAKLJUČIVANJA UGOVORA O INTERNOJ SURADNJI

Korisnici moraju zaključiti ugovor o internoj suradnji koji uključuje odredbe o upravljanju korisnicima, njihovu poslovanju i koordinaciji te provedbi projekta.

I.13. — PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA TRAJNIH DOBARA

Iznimno od članka II.19.2. točke (c), puni je trošak opreme prihvatljiv, podložno sljedećim uvjetima:

(a) Za *projekte u prioritetnom području prirode i bioraznolikosti u okviru programa LIFE* troškovi kupovine trajnih dobara koji su nastali za *javna tijela ili neprofitne organizacije* (koje se nazivaju i nevladinim/nekommercijskim organizacijama), a koja su trajna dobra suštinski povezana s provedbom projekta i koja se u znatnoj mjeri koriste tijekom njegova trajanja u cijelosti se smatraju prihvatljivima. Ta prihvatljivost podliježe obvezivanju korisnika koordinatora i pridruženih korisnika na to da ta dobra nastave konačno i isključivo ustupati mjerama očuvanja prirode nakon završetka projekta koji se sufinancira u okviru prioritetnog područja prirode i bioraznolikosti programa LIFE.

(b) Za *prototipove* su troškovi kupovine njihovih komponenti 100 % prihvatljivi za sufinanciranje. *Prototip* se ne može koristiti u komercijalne svrhe tijekom razdoblja utvrđenog člankom I.2.2. Potrebno je prijaviti ako se prototip ili neka njegova komponenta tijekom projekta koristi u komercijalne svrhe (npr. prodaje se, daje u zakup, najam ili koristi za proizvodnju dobara ili usluga). Troškovi izrade prototipa tada se amortiziraju u skladu s pravilima primjenjivima za kupovinu nove ili rabljene opreme i infrastrukture. Svaki se povezani prihod mora prijaviti.

POTPISI

Za korisnika koordinatora

[funkcija/ime/prezime]

[potpis]

[mjesto], [datum]

Za Agenciju/Komisiju

[ime/prezime]

[potpis]

[mjesto], [datum]

Dva primjerka na engleskom jeziku

PRILOG I. – OPĆI UVJETI
SADRŽAJ

PRILOG I. – OPĆI UVJETI.....	19
SADRŽAJ	19
DIO A – PRAVNE I ADMINISTRATIVNE ODREDBE	23
Članak II.1. – Definicije	23
Članak II.2. – Opće obveze i uloge korisnika.....	24
II.2.1. Opće obveze i uloge korisnika	24
II.2.2. Opće obveze i uloga svakog korisnika.....	25
II.2.3. Opće obveze i uloga korisnika koordinatora.....	25
Članak II.3. – Komunikacija između strana	26
II.3.1. Oblici i sredstva komunikacije.....	26
II.3.2. Datum komunikacija	27
Članak II.4. – Odgovornost za štete.....	27
Članak II.5. – Sukob interesa.....	27
Članak II.6. – Povjerljivost	28
Članak II.7. – Obrada osobnih podataka.....	28
II.7.1. Obrada osobnih podataka koju provodi Agencija/Komisija	28
II.7.2. Obrada osobnih podataka koju provode korisnici.....	28
Članak II.8. – Vidljivost financiranja Unije	29
II.8.1. Informacije o financiranju Unije i uporaba logotipa programa LIFE i Natura 2000.....	29
II.8.2. Izjave o odricanju odgovornosti kojima se isključuje odgovornost Agencije/Komisije	30
Članak II.9. – Postojeća prava i vlasništvo i uporaba rezultata (uključujući prava intelektualnog i industrijskog vlasništva).....	30
II.9.1. Korisnikovo vlasništvo nad rezultatima.....	30
II.9.2. Postojeća prava	31
II.9.3. Prava uporabe rezultata i postojećih prava Unije.....	31

Članak II.10. – Sklapanje ugovora nužnih za provedbu projekta	32
Članak II.11. – Podugovaranje zadataka koji čine dio projekta	33
Članak II.12. – Financijska potpora trećim stranama	34
Članak II.13. – Izmjene i dopune ugovora.....	34
Članak II.14. – Ustupanje tražbina za plaćanja trećim stranama	35
Članak II.15. – Viša sila.....	35
Članak II.16. – Obustava provedbe projekta	35
II.16.1. Obustava provedbe od strane korisnikâ	35
II.16.2. Obustava provedbe od strane Agencije/Komisije	36
II.16.3. Učinci obustave.....	37
Članak II.17. – Raskid ugovora	37
II.17.1. Raskid ugovora od strane korisnika koordinatora.....	37
II.17.2. Prekid sudjelovanja jednoga korisnika ili više njih od strane korisnika koordinatora	38
II.17.3. Raskid ugovora ili prekid sudjelovanja jednoga korisnika ili više njih od strane Agencije/Komisije.....	38
II.17.4. Učinci raskida	40
Članak II.18. – Mjerodavno pravo, rješavanje sporova i izvršne odluke	42
DIO B – FINANCIJSKE ODREDBE	43
Članak II.19. – Prihvatljivi troškovi	43
II.19.1. Uvjeti za prihvatljivost troškova	43
II.19.2. Prihvatljivi izravni troškovi	43
II.19.3. Prihvatljivi neizravni troškovi.....	47
II.19.4. Neprihvatljivi troškovi	47
Članak II.20. – Prepoznatljivost i mogućnost provjere prijavljenih iznosa.....	48
II.20.1. Prijavljivanje troškova i doprinosa	48
II.20.2. Evidencija i ostala dokumentacija kojom se podupiru prijavljeni troškovi i doprinosi	49

II.20.3. Uvjeti za utvrđivanje usklađenosti praksa troškovnog računovodstva	49
Članak II.21. – Prihvatljivost troškova subjekata povezanih s korisnicima	49
Članak II.22. – Prijenos proračunskih sredstava.....	50
Članak II.23. — Neusklađenost s obvezama izvješćivanja	50
Članak II.24. — Obustava plaćanja i roka za plaćanje	50
II.24.1. Obustava plaćanja	50
II.24.2. Obustava roka za plaćanja.....	52
Članak II.25. — Izračun konačnog iznosa bespovratnih sredstava	52
II.25.1. Korak 1. — primjena stope naknade na prihvatljive troškove i dodavanje jediničnog, fiksnog i paušalnog doprinosa	53
II.25.2. Korak 2. — ograničavanje najvećeg mogućeg iznosa bespovratnih sredstava.....	53
II.25.3. Korak 3. — smanjenje zbog pravila o zabrani ostvarivanja dobiti	53
II.25.4. Korak 4. — smanjenje zbog nepropisne provedbe ili kršenja drugih obveza	54
Članak II.26. – Povrat	55
II.26.1. Povrat u vrijeme plaćanja preostalog iznosa.....	55
II.26.2. Povrat nakon plaćanja preostalog iznosa	55
II.26.3. Postupak povrata	55
II.26.4. Zatezne kamate	56
II.26.5. Bankovne naknade	56
Članak II.27. – Provjere, revizije i ocjenjivanja	56
II.27.1. Tehničke i financijske provjere, revizije, privremena i završna ocjenjivanja	56
II.27.2. Dužnost čuvanja dokumenata	57
II.27.3. Obveza pružanja informacija	57
II.27.4. Posjeti na terenu	58
II.27.5. Kontradiktorni postupci revizije	58

II.27.6. Učinci revizorskih nalaza.....	58
II.27.7. Ispravak sustavnih ili ponavljajućih pogrešaka, nepravilnosti, prijevara ili kršenja obveza	58
II.27.8. Provjere i inspekcije OLAF-a	61
II.27.9. Provjere i revizije koje provodi Europski revizorski sud.....	61

DIO A – PRAVNE I ADMINISTRATIVNE ODREDBE

ČLANAK II.1. – DEFINICIJE

Za potrebe ovog Ugovora primjenjuju se sljedeće definicije:

„Projekt“: skup aktivnosti ili radnji za koje se dodjeljuju bespovratna sredstva, a koje će korisnici provesti kako je opisano u Prilogu II.

„Povjerljive informacije ili dokumenti“: sve informacije ili dokumenti (u bilo kojem obliku) koje jedna strana primi od druge strane ili kojima neka od strana pristupi u okviru provedbe Ugovora, a koje je neka od strana u pisanom obliku utvrdila kao povjerljive. To ne uključuje javno dostupne informacije.

„Sukob interesa“: situacija u kojoj je korisnikova nepristrana i objektivna provedba Ugovora ugrožena iz razloga povezanih s obiteljskim ili prijateljskim odnosima, političkom ili nacionalnom pripadnošću, ekonomskim interesom ili drugim zajedničkim interesima s Agencijom/Komisijom ili trećom stranom u pogledu predmeta Ugovora.

„Izravni troškovi“: oni posebni troškovi koji su izravno povezani s provedbom projekta i stoga mu se mogu izravno pripisati. Ne smiju obuhvaćati nikakve neizravne troškove.

„Viša sila“: svaka nepredvidiva i izvanredna situacija ili događaj koji je izvan kontrole strana, a koji sprečava bilo koju od strana da ispunji obveze u skladu s Ugovorom, koji se ne može pripisati pogrešci ili nemaru strana ili njihovih podizvođača, povezanih subjekata ili trećih strana u pogledu primitka financijske potpore i koji nije bilo moguće izbjeći unatoč postupanju s dužnom pažnjom. Pozivanje na *višu silu* nije moguće u slučaju: radnih sporova, štrajkova, financijskih teškoća ili neizvršenja usluge, pogreške u opremi ili materijalu ili kašnjenja u njihovoj isporuci, osim ako je to izravno uzrokovano slučajem *više sile*;

„Službena obavijest“: oblik komunikacije između strana u pisanom obliku, poštom ili elektroničkom poštom, koji pošiljatelju pruža uvjerljiv dokaz da je poruka dostavljena navedenom primatelju;

„Prijevara“: svaki namjerni čin ili propust koji utječe na financijske interese Unije i povezan je s upotrebom ili davanjem lažnih, netočnih ili nepotpunih izjava ili dokumenata ili s neotkrivanjem informacija kada se time krši utvrđena obveza;

„Razdoblje provedbe“: razdoblje provedbe aktivnosti koje čine dio projekta, kako je navedeno u članku I.2.2.;

„Neizravni troškovi“: oni troškovi koji nisu posebni troškovi izravno povezani s provedbom projekta i stoga mu se ne mogu izravno pripisati. Ne smiju obuhvaćati nikakve troškove za koje se može utvrditi da su prihvatljivi izravni troškovi ili koje se može prijaviti kao takve.

„**Nepравilnost**“: svaka povreda prava Unije koja je posljedica nekog čina ili propusta Korisnika, a koja je naštetila ili bi mogla naštetiti proračunu Unije;

„**Najveći mogući iznos bespovratnih sredstava**“: najveći mogući doprinos EU-a projektu, kako je utvrđeno člankom I.3.1.;

„**Postojeći materijal**“: svi materijali, dokumenti, tehnologije ili znanje koje je postojalo prije nego što ga je korisnik uporabio za ostvarivanje rezultata provedbom projekta;

„**Postojeće pravo**“: prava industrijskog i intelektualnog vlasništva nad postojećim materijalom; može obuhvaćati prava vlasništva, prava iz licencija i/ili prava uporabe koja pripadaju korisniku ili nekoj trećoj strani;

„**Povezana osoba**“: svaka osoba ovlaštena zastupati korisnika ili donositi odluke u njegovo ime;

„**Datum početka**“: datum početka provedbe projekta kao što je to navedeno u članku I.2.2.

„**Podugovaranje**“: ugovor o nabavi u smislu članka II.10. koji obuhvaća zadatke koje provodi treća strana, a dio su projekta kao što je to opisano u Prilogu II.

„**Znatna pogreška**“: svaka povreda odredbe ugovora koja proizlazi iz činjenja ili propuštanja, a koja prouzroči ili može prouzročiti gubitak za proračun Unije.

ČLANAK II.2. – OPĆE OBVEZE I ULOGE KORISNIKA

II.2.1. Opće obveze i uloge korisnika

Korisnici:

- (a) su solidarno odgovorni za provedbu *projekta* u skladu s uvjetima Ugovora. Ako korisnik ne uspije provesti svoj dio *projekta*, ostali korisnici postaju odgovorni za provedbu tog dijela (ali se *najveći mogući iznos bespovratnih sredstava* ne povećava);
- (b) su odgovorni za skupno ili pojedinačno ispunjavanje svake pravne obveze koja ih obvezuje prema primjenjivom pravu EU-a, međunarodnom i nacionalnom pravu;
- (c) moraju izraditi prikladne interne aranžmane za propisnu provedbu *projekta*. Ti aranžmani moraju biti u skladu s uvjetima Ugovora. Ako je to propisano posebnim uvjetima, ti aranžmani moraju imati oblik ugovora o internoj suradnji između korisnika.
- (d) održavaju ažurirane računovodstvene knjige u skladu s uobičajenim računovodstvenim konvencijama koje se za njih primjenjuju prema zakonu ili postojećim propisima;
- (e) osiguravaju da svi računi sadržavaju jasnu oznaku projekta;
- (f) neće djelovati u okviru projekta kao podizvođač ili dobavljač nekog drugog korisnika;
- (g) financijski doprinose projektu.

II.2.2. Opće obveze i uloga svakog korisnika

Svaki pridruženi korisnik mora:

- (a) smjesta obavijestiti korisnika koordinatora o svim izmjenama koje bi mogle utjecati na provedbu projekta ili je odgoditi kojih je korisnik svjestan i, u slučaju projekata u okviru prioritetnog područja prirode i bioraznolikosti programa LIFE, o svakoj aktivnosti trećih strana koja će vjerojatno imati znatan negativan učinak na mjesta/vrste na koje je projekt usmjeren i prema potrebi poduzeti mjere kako bi potaknuo treće strane da obustave takve aktivnosti;
- (b) smjesta obavijestiti korisnika koordinatora o svakoj izmjeni svoje pravne, financijske, tehničke, organizacijske ili vlasničke situacije ili o takvoj izmjeni u pogledu svojih povezanih subjekata te o svakoj izmjeni svojeg naziva, adrese ili pravnog zastupnika ili o takvoj izmjeni u pogledu svojih povezanih subjekata;
- (c) korisniku koordinatoru pravodobno predati:
 - (i) podatke potrebne za sastavljanje izvješća, financijskih izvještaja i drugih dokumenata predviđenih ovim Ugovorom;
 - (ii) sve dokumente potrebne za revizije, provjere ili ocjenjivanja kao što je to navedeno u članku II.27.;
 - (iii) sve druge informacije koje se trebaju dostaviti Agenciji/Komisiji prema Ugovoru, osim ako se Ugovorom zahtijeva da te informacije Agenciji/Komisiji izravno dostavi korisnik.

II.2.3. Opće obveze i uloga korisnika koordinatora

Korisnik koordinator:

- (a) mora pratiti provedbu *projekta* kako bi se osiguralo da se provodi u skladu s uvjetima Ugovora;
- (b) je posrednik za svu komunikaciju između korisnikâ i Agencije/Komisije, osim ako drukčije nije predviđeno Ugovorom. Posebno, korisnik koordinator:
 - (i) mora smjesta obavijestiti Agenciju/Komisiju:
 - o svakoj promjeni naziva, adrese, pravnog zastupnika nekog od korisnika ili njegovih povezanih subjekata;
 - o svakoj izmjeni pravne, financijske, tehničke, organizacijske ili vlasničke situacije nekog od korisnika ili njegovih povezanih subjekata;
 - o svakom događaju ili okolnosti kojih je korisnik koordinator svjestan, a koji će vjerojatno utjecati na *provedbu* projekta ili je odgoditi.

- u slučaju projekata u okviru prioritetnog područja prirode i bioraznolikosti programa LIFE, o svakoj aktivnosti trećih strana koja će vjerojatno imati znatan negativan učinak na mjesta/vrste na koje je projekt usmjeren i prema potrebi poduzeti mjere kako bi potaknuo treće strane da obustave takve aktivnosti;

- (ii) je odgovoran za dostavu svih dokumenata i informacija Agenciji/Komisiji koji se traže prema Ugovoru, osim ako je Ugovorom predviđeno drukčije. Ako su potrebne informacije drugih korisnika, korisnik koordinator odgovoran je za pribavljanje i provjeru tih informacija prije nego što ih prosljedi Agenciji/Komisiji;
- (c) mora napraviti potrebne aranžmane za pružanje bilo kakvih financijskih jamstava potrebnih prema Ugovoru;
- (d) mora sastaviti zahtjeve za plaćanjem u skladu s Ugovorom;
- (e) ako je određen kao jedini primatelj plaćanja u ime svih korisnika, mora osigurati izvršenje svih primjerenih plaćanja u roku od 30 dana nakon primitka sredstava koje je uplatila Agencija/Komisija osim u slučaju opravdanog kašnjenja. Korisnik koordinator obavješćuje Agenciju/Komisiju o raspodjeli doprinosa Unije;
- (f) snosi odgovornost za dostavu svih potrebnih dokumenata u slučaju provjera ili revizija pokrenutih prije plaćanja preostalog iznosa, a u slučaju ocjenjivanja u skladu s člankom II.27., i za čuvanje primjeraka svih popratnih dokumenata svih pridruženih korisnika najmanje pet godina nakon isplate preostalog iznosa.

Korisnik koordinator ne smije sklopiti podugovor ni za jedan dio svojih zadataka opisanih u točkama (a) do (f) s drugim korisnicima ili bilo kojom drugom stranom.

II.2.4. Uloga vanjskog tima za praćenje

Za praćenje projekta Agencija/Komisija odabrala je vanjski tim za praćenje (dalje u tekstu „*vanjski tim za praćenje*”) kako bi pomogao Agenciji/Komisiji praćenjem i ocjenjivanjem napretka projekta i njegove dosljednosti sa stvarno nastalim troškovima.

Vanjski tim za praćenje nije ovlašten za donošenje odluka u ime Agencije/Komisije. Preporuka ili izjava koju vanjski tim za praćenje dostavi korisnicima ne može se tumačiti kao da predstavlja stajalište Agencije/Komisije.

ČLANAK II.3. – KOMUNIKACIJA IZMEĐU STRANA

II.3.1. Oblici i sredstva komunikacije

Sva komunikacija u pogledu Ugovora ili njegove provedbe mora:

- (a) biti u pisanom obliku (papirnato ili elektronički);
(b) sadržavati broj Ugovora i pokratu projekta; te
(c) se izvršavati uporabom podataka za komunikaciju navedenih u članku I.6.

Ako neka od strana zatraži pisanu potvrdu elektroničke komunikacije u razumnom roku, pošiljatelj mora dostaviti potpisani papirnati izvornik te komunikacije u najkraćem mogućem roku.

Prije izravne komunikacije s Agencijom/Komisijom korisnik koordinador savjetuje se s *vanjskim timom za praćenje*. Sva korespondencija u pogledu Ugovora ili njegove provedbe koju Agenciji/Komisiji šalje korisnik koordinador šalje se istodobno i *vanjskom timu za praćenje*.

Službene obavijesti dostavljaju se preporučenom poštom uz dostavnicu ili jednakovrijednu potvrdu ili jednakovrijednim elektroničkim sredstvima.

II.3.2. Datum komunikacija

Smatra se da je sva komunikacija izvršena kada je primi strana primateljica, osim ako je Ugovorom određeno da se komunikacija smatra izvršenom na datum kada je komunikacija poslana.

Smatra se da je strana primateljica primila elektroničku poštu na dan uspješne otpreme te poruke elektroničke pošte, pod uvjetom da je poslana na adresu e-pošte navedenu u članku I.6. Strana pošiljateljica mora moći dostaviti dokaz o datumu slanja. Ako strana pošiljateljica dobije izvješće o neuspješnoj isporuci, mora poduzeti sve kako bi osigurala da druga strana stvarno dobije komunikaciju elektroničkom poštom ili običnom poštom. U takvom slučaju ne smatra se da je strana pošiljateljica prekršila svoju obvezu slanja takve komunikacije u navedenom roku.

Smatra se da je poštu poslanu Agenciji/Komisiji putem poštanskih ili kurirskih usluga Agencija/Komisija primila na datum kada ju je evidentirao odjel naveden u članku I.6.2. ili na datum kada ju je primio *vanjski tim za praćenje*, ovisno koji je od tih datuma kasniji.

Smatra se da je primatelj *službenu obavijest* primio na datum primitka naveden na dokazu koji je pošiljatelj primio u pogledu toga da je poruka dostavljena navedenom primatelju.

ČLANAK II.4. – ODGOVORNOST ZA ŠTETE

II.4.1. Agencija/Komisija se ne smatra odgovornom za bilo koju štetu koju je prouzročio ili pretrpio neki od korisnika, uključujući bilo koju štetu koja je prouzročena trećim stranama kao posljedica provedbe *projekta* ili tijekom nje.

II.4.2. Osim u slučajevima *više sile*, korisnici moraju nadoknaditi Agenciji/Komisiji svu štetu koju je pretrpjela kao posljedicu provedbe *projekta* ili zbog toga što *projekt* nije proveden u potpunosti u skladnosti s Ugovorom.

ČLANAK II.5. – SUKOB INTERESA

II.5.1. Korisnici moraju poduzeti sve potrebne mjere za sprečavanje bilo kakvih situacija *sukoba interesa*.

II.5.2. Korisnici moraju bez odgode obavijestiti Agenciju/Komisiju o svakoj situaciji koja predstavlja *sukob interesa* ili vjerojatno dovodi do njega. Moraju odmah poduzeti sve potrebne mjere kako bi otklonili tu situaciju.

Agencija/Komisija može provjeriti jesu li poduzete mjere prikladne i može zatražiti poduzimanje dodatnih mjera u navedenom roku.

ČLANAK II.6. – POVJERLJIVOST

II.6.1. Strane tijekom provedbe *projekta* i pet godina nakon datuma isplate preostalog iznosa moraju čuvati sve *povjerljive informacije i dokumente*.

II.6.2. *Povjerljive informacije i dokumente* strane smiju upotrebljavati u svrhe koje nisu ispunjenje njihovih obveza iz Ugovora uz prethodnu pisanu suglasnost druge strane.

II.6.3. Obveze povjerljivosti ne primjenjuju se ako:

- (a) je strana koja objavljuje informacije suglasna osloboditi drugu stranu od tih obveza;
- (b) *povjerljivi podatci ili dokumenti* postanu javni na druge načine, a ne kršenjem obveza povjerljivosti;
- (c) je otkrivanje *povjerljivih podataka ili dokumenata* zakonski propisano;
- (d) se povjerljivi podatci ili dokumenti prenose između Agencije i Komisije.

II.6.4. *Vanjski tim za praćenje* djeluje prema istim pravilima o povjerljivosti koja su propisana za korisnike i Agenciju/Komisiju.

ČLANAK II.7. – OBRADA OSOBNIH PODATAKA

II.7.1. Obrada osobnih podataka koju provodi Agencija/Komisija

Sve osobne podatke koji se nalaze u Ugovoru Agencija/Komisija mora obrađivati u skladu s Uredbom (EZ) br. 45/2001.¹¹

Te podatke mora obrađivati nadzornik podataka naveden u članku I.6.1. isključivo radi provedbe i praćenja Ugovora te upravljanja njime ili radi zaštite financijskih interesa EU-a, uključujući provjere, revizije i istrage u skladu s člankom II.27.

Korisnici imaju pravo pristupiti svojim osobnim podacima i ispraviti ih. U tu svrhu sve upite o obradi njihovih osobnih podataka moraju slati nadzorniku podataka iz članka I.6.1.

Korisnici se u bilo kojem trenutku mogu obratiti Europskom nadzorniku za zaštitu podataka.

II.7.2. Obrada osobnih podataka koju provode korisnici

Korisnici osobne podatke iz Ugovora moraju obrađivati u skladu s primjenjivim pravom EU-a i nacionalnim pravom o zaštiti podataka (uključujući odobrenja ili zahtjeve u pogledu obavješćivanja).

¹¹ Uredba (EZ) br. 45/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2000. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama i tijelima Zajednice i o slobodnom kretanju takvih podataka.

Korisnici svojem osoblju smiju dati pristup samo podacima koji su strogo neophodni za provedbu i praćenje Ugovora te upravljanje njime.

Korisnici moraju poduzeti prikladne tehničke i organizacijske sigurnosne mjere uzimajući u obzir rizike svojstvene obradi i prirodi predmetnih osobnih podataka. To se radi kako bi se:

- (a) spriječio pristup neovlaštenih osoba računalnim sustavima koji obrađuju osobne podatke, a posebno:
 - (i) neovlašteno čitanje, umnožavanje, preinake ili uklanjanje nosača podataka;
 - (ii) neovlašten unos podataka, kao i neovlašteno otkrivanje, izmjena ili brisanje pohranjenih osobnih podataka;
 - (iii) neovlaštena uporaba sustava za obradu podataka s pomoću sredstava za prijenos podataka;
- (b) osiguralo da ovlašteni korisnici sustava za obradu podataka mogu pristupiti samo osobnim podacima na koje se odnosi njihovo pravo pristupa;
- (c) bilježilo koji su osobni podaci priopćeni, kada i kome;
- (d) osiguralo da se osobne podatke koje se obrađuje u ime trećih strana može obrađivati samo na način koji propisuje Agencija/Komisija;
- (e) osiguralo da se tijekom priopćavanja osobnih podataka i prijenosa nosača podataka te podatke ne može neovlašteno čitati, umnožavati ili brisati;
- (f) osmislile vlastite organizacijske strukture tako da ispunjavaju zahtjeve za zaštitu podataka.

ČLANAK II.8. – VIDLJIVOST FINANCIRANJA UNIJE

II.8.1. Informacije o financiranju Unije i uporaba logotipa programa LIFE i Natura 2000

- a) Osim ako to Agencija/Komisija ne traži ili usuglasi drugačije, u svakoj komunikaciji ili objavi vezanoj uz projekt, koju skupno ili pojedinačno rade korisnici, uključujući na konferencijama, seminarima ili bilo koje informacije ili promotivne materijale (poput brošura, letaka, postera, prezentacija, u elektroničkom obliku itd.) mora biti:
 - i. navedeno da projekt financira Unija; i
 - ii. prikazan *logotip programa LIFE* (Prilog II. Uredbi o programu LIFE, <http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/comtools/resources/logos.htm>). Za audiovizualne materijale špica na početku i/ili kraju uključuje izričito čujno i čitljivo spominjanje financijske potpore iz programa LIFE (npr. „Uz doprinos programa LIFE Europske unije”).

Sva trajna dobra stečena u okviru projekta nose logotip programa LIFE osim ako Agencija/Komisija ne odredi drukčije.

Kada se prikazuje s drugim logotipom, *logotip programa LIFE* mora biti prikladno istaknut.

Obvezom prikazivanja *logotipa programa LIFE* korisnicima se ne dodjeljuje pravo na njegovu ekskluzivnu uporabu. Korisnici ne smiju prisvojiti *logotip programa LIFE* ili neki slični robni žig ili logotip registracijom ili na neki drugi način.

Za potrebe prvog, drugog i trećeg podstavka te prema uvjetima iz njih korisnici se smiju koristiti *logotipom programa LIFE* bez prethodnog pribavljanja dopuštenja Agencije/Komisije.

Za projekte na mjestima mreže Natura 2000 ili koji doprinose integritetu mreže Natura 2000, obveze koje se odnose na logotip programa LIFE također se primjenjuju na logotip mreže Natura 2000

(<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/comtools/resources/logos.htm>). Na oglasnim pločama i web-mjestima potrebno je opisati važnost projekta vezanu uz uspostavu mreže Natura 2000.

- b) Korisnik koordinator izrađuje *web-mjesto projekta* ili se koristi postojećim web-mjestom na barem jednom službenom jeziku Europske unije za širenje informacija o aktivnostima, napretku i rezultatima projekta. Web-adrese na kojima su javnosti dostupni glavni rezultati projekta navodi se u izvješćima. To web-mjesto nalazi se na internetu najmanje šest mjeseci nakon datuma početka kao što je to navedeno u članku I.2.2., redovito se ažurira i održava se najmanje pet godina nakon završetka projekta. Sažetak projekta na engleskom jeziku, uključujući naziv i podatke za kontakt korisnika koordinatora, postavlja se na web-mjestu programa LIFE i dostupni su općoj javnosti.
- c) Korisnici postavljaju i održavaju *oglasne ploče* na kojima se opisuje projekt na lokacijama na kojima se provodi, na strateškim mjestima dostupnima i vidljivima javnosti.

II.8.2. Izjave o odricanju odgovornosti kojima se isključuje odgovornost Agencije/Komisije

U svakoj komunikaciji ili objavi povezanoj s projektom, koju su skupno ili pojedinačno izvršili korisnici u bilo kojem obliku i uporabom bilo kojih sredstava mora biti navedeno da:

- (a) odražava samo autorov stav; i
- (b) Agencija/Komisija nije odgovorna za uporabu neke informacije koju ona sadržava.

ČLANAK II.9. – POSTOJEĆA PRAVA I VLASNIŠTVO I UPORABA REZULTATA (UKLJUČUJUĆI PRAVA INTELEKTUALNOG I INDUSTRIJSKOG VLASNIŠTVA)

II.9.1. Korisnikovo vlasništvo nad rezultatima

Korisnici zadržavaju vlasništvo nad rezultatima projekta, uključujući prava industrijskog i intelektualnog vlasništva, te nad izvješćima i drugim dokumentima u vezi s njim, osim ako nije drukčije propisano Ugovorom.

S ciljem promicanja tehnika ili modela koji pogoduju okolišu, korisnici se potiču da stave na raspolaganje diljem Unije sve dokumente, patente i praktična znanja koja izravno proizađu iz provedbe projekta, prema nediskriminirajućim i razumno komercijalnim uvjetima.

II.9.2. Postojeća prava

Ako Agencija/Komisija korisnicima pošalje pisani zahtjev u kojem navodi koje rezultate namjerava upotrebljavati, korisnici moraju:

- (a) sastaviti popis svih *postojećih prava* uključenih u te rezultate; i
- (b) taj popis dostaviti Agenciji/Komisiji najkasnije zajedno sa zahtjevom za plaćanjem preostalog iznosa.

Korisnici moraju osigurati da oni ili njihovi povezani subjekti imaju sva prava za uporabu svih *postojećih prava* tijekom provedbe Ugovora.

II.9.3. Prava uporabe rezultata i postojećih prava Unije

Korisnici dodjeljuju Uniji i Agenciji/Komisiji sljedeća prava na uporabu rezultata projekta:

- (a) u vlastite svrhe, a posebno, kako bi ih učinili dostupnim osobama koje rade za Agenciju/Komisiju, druge institucije, agencije i tijela Unije i institucije država članica, kao i za njihovo potpuno ili djelomično umnožavanje i reprodukciju i u neograničenom broju primjeraka;
- (b) umnožavanje: pravo odobravanja izravnog ili neizravnog, privremenog ili trajnog umnožavanja rezultata na bilo koji način (mehanički, digitalno ili drukčije) i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;
- (c) priopćavanje javnosti: pravo odobravanja svakog prikazivanja, izvođenja ili priopćavanja javnosti, putem žice ili bežičnim putem, uključujući stavljanje rezultata na raspolaganje javnosti na način na koji im članovi javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami izaberu; to pravo uključuje i priopćavanje i emitiranje kabelom ili satelitom;
- (d) distribuciju: pravo odobravanja svih oblika distribucije rezultata ili primjeraka rezultata javnosti;
- (e) prilagodbu: pravo izmjene rezultata;
- (f) prijevod;
- (g) pravo pohrane i arhiviranja rezultata u skladu s pravilima upravljanja dokumentima koja se primjenjuju na Agenciju/Komisiju, uključujući digitalizaciju ili promjenu formata za čuvanje ili potrebe nove uporabe;
- (h) kada su rezultati dokumenti, pravo odobravanja ponovne uporabe dokumenata u skladu s Odlukom Komisije 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. o ponovnoj uporabi dokumenata Komisije ako se ta Odluka primjenjuje i ako su dokumenti obuhvaćeni njezinim područjem primjene te ih ne isključuje nijedna njezina odredba. Za potrebe predmetne odredbe izrazi „ponovna uporaba” i „dokument” imaju značenje iz Odluke 2011/833/EU.
- (i) uključivanje ključnih pokazatelja projekta programa LIFE koje su korisnici prikupili u vezi s projektom u široko dostupne baze podataka ili indekse, primjerice putem portala

otvorenog pristupa ili otvorenih podataka ili sličnih repozitorija kojima se može pristupiti slobodno ili samo nakon pretplate.

Prethodna prava uporabe mogu se pobliže utvrditi u posebnim uvjetima.

Dodatna prava uporabe za Uniju mogu biti predviđena u posebnim uvjetima.

Korisnici moraju osigurati da Unija ima pravo uporabe bilo kojih *postojećih prava* koja su uključena u rezultate projekta. Ako nije drukčije navedeno u posebnim uvjetima, *postojeća prava* moraju se koristiti u iste svrhe i prema istim uvjetima koji se primjenjuju na prava uporabe rezultata projekta.

Informacije o vlasniku autorskog prava moraju se upisati kada Unija otkrije rezultat. Informacija o autorskom mora glasiti: „© – godina – ime vlasnika autorskog prava. Sva prava pridržana. Licencija uvjetno dana Europskoj uniji.”

Ako korisnici Agenciji/Komisiji dodijele prava uporabe, to ne utječe na obvezu povjerljivosti iz članka II.6. ili obveze korisnika iz članka II.2.1.

ČLANAK II.10. – SKLAPANJE UGOVORA NUŽNIH ZA PROVEDBU PROJEKTA

II.10.1. Ako za provedbu *projekta* korisnici trebaju nabaviti dobra, radove ili usluge, korisnici moraju sklopiti ugovor s ponuđačem koji nudi najbolju vrijednost za novac ili, ako je to prikladno, ponuđaču koji nudi najnižu cijenu. Pri tome moraju izbjegavati svaki *sukob interesa*. Natječajni postupci udovoljavaju načelima transparentnosti i jednakog postupanja s potencijalnim izvođačima. Korisnici moraju voditi pisanu evidenciju o uporabljenim postupcima kako bi se osiguralo da su ti uvjeti ispunjeni u natječajnom postupku u skladu s njihovom uobičajenom politikom i/ili praksom nabave.

Korisnici moraju osigurati da Agencija/Komisija, Europski revizorski sud i Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) mogu ostvariti svoja prava iz članka II.27. i u odnosu na podizvođače korisnika.

Ako vrijednost ugovora premašuje iznos od 135 000 EUR, svi se koriste otvorenim natječajnim postupkom, uključujući objavu poziva za podnošenje ponuda u relevantnim medijima. Kako bi se utvrdilo relevantan prag, korisnici zajedno razmatraju vrijednost svih povezanih stavki.

Ispod praga od 135 000 EUR ili praga utvrđenog u primjenjivim nacionalnim pravilima o javnoj nabavi, korisnik ugovor sklapa s ponuditeljem koji nudi najbolju vrijednost za novac ili, ako je to prikladno, s ponuditeljem koji nudi najnižu cijenu, uz izbjegavanje svakog sukoba interesa i vođenje pisane evidencije o tome kako je ispunjen kriterij najbolje vrijednosti za novac u skladu s korisnikovom uobičajenom politikom i/ili praksom nabave.

II.10.2 Korisnici koji su u svojstvu „javnog naručitelja” u smislu Direktive 2014/24/EU¹² ili „naručitelja” u smislu Direktive 2014/25/EU¹³ moraju se pridržavati primjenjivih nacionalnih pravila o javnoj nabavi.

Korisnici moraju osigurati da se uvjeti koje se primjenjuje na njih prema člancima II.4., II.5., II.6. i II.9. primjenjuju i na izvođače.

II.10.3. Korisnici ostaju isključivo odgovorni za provedbu *projekta* i usklađenost s Ugovorom.

II.10.4. Ako korisnici prekrše svoje obveze iz članka II.10.1., smatra se da troškovi povezani s predmetnim ugovorom nisu prihvatljivi u skladu s člankom II.19.2. točkama (c), (d) i (e).

Ako korisnici prekrše svoje obveze iz članka II.10.2., iznos bespovratnih sredstava može se smanjiti u skladu s člankom II.25.4.

ČLANAK II.11. – PODUGOVARANJE ZADATAKA KOJI ČINE DIO PROJEKTA

II.11.1. Korisnici mogu sklopiti podugovor za zadatke koje čine dio *projekta*. Ako to učine, moraju osigurati da se osim uvjeta utvrđenih u članku II.10. poštuju i sljedeći uvjeti:

- (a) podugovaranje ne obuhvaća temeljne zadatke *projekta*;
- (b) primjena podugovaranja opravdana je zbog prirode *projekta* i onoga što je potrebno za njegovu provedbu;
- (c) procijenjeni troškovi podugovaranja jasno se mogu utvrditi u procijenjenom proračunu utvrđenom u Prilogu III.;

korisnik koordinator mora prijaviti svaku primjenu podugovaranja, a Agencija/Komisija mora je odobriti ako nije predviđena Prilogom II. i III. Agencija/Komisija može odobriti primjenu podugovaranja ako je podugovaranje:

- posebno opravdano u izvješću na sredini razdoblja i završnom tehničkom izvješću iz članaka I.4.3. i I.4.4.; i

- ne obuhvaća promjene Ugovora kojima se dovodi u pitanje odluka o dodjeli bespovratnih sredstava ili koja je u suprotnosti s jednakim postupanjem prema podnositeljima zahtjeva;

- (d) korisnici osiguravaju da
 - i. se uvjeti koji se primjenjuju na njih prema članku II.8. primjenjuju i na podizvođače;
 - ii. svi računi koje izdaju podizvođači jasno upućuju na projekt u okviru programa LIFE (npr. broj, naziv ili skraćeni naziv) i nalog/podugovor koji su izdali korisnici;

¹² Direktiva 2014/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o javnoj nabavi i o stavljanju izvan snage Direktive 2004/18/EZ

¹³ Direktiva 2014/25/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o nabavi subjekata koji djeluju u sektoru vodnog gospodarstva, energetskom i prometnom sektoru te sektoru poštanskih usluga i stavljanju izvan snage Direktive 2004/17/EZ

- iii. su svi računi koje izdaju podizvođači dovoljno detaljni kako bi se omogućila jednostavna identifikacija pojedinačnih stavki obuhvaćenih isporučenom uslugom (npr. jasan opis i trošak svake stavke).

II.11.2. Ako korisnici prekrše svoje obveze iz članka II.11.1. točaka (a), (b), (c) i (d), smeta se da troškovi povezani s predmetnim ugovorom nisu prihvatljivi u skladu s člankom II.19.2. točkom (f).

Ako korisnici prekrše svoju obvezu iz članka II.11.1. točka (e), iznos bespovratnih sredstava može se smanjiti u skladu s člankom II.25.4.

ČLANAK II.12. – FINANCIJSKA POTPORA TREĆIM STRANAMA

Nije primjenjivo

ČLANAK II.13. – IZMJENE I DOPUNE UGOVORA

II.13.1. Sve izmjene i dopune Ugovora moraju biti u pisanom obliku.

II.13.2. Izmjena i dopuna ne smije imati svrhu ni učinak mijenjanja Ugovora kojim se dovodi u pitanje odluka o dodjeli bespovratnih sredstava ili koja je u suprotnosti s jednakim postupanjem prema podnositeljima zahtjeva.

Samo je za bitne promjene potrebna službena izmjena i dopuna Ugovora i ona se prihvaća samo u opravdanim slučajevima.

II.13.3. Svaki zahtjev za izmjenom i dopunom mora:

- (a) biti propisno opravdan;
- (b) imati priloženu odgovarajuću popratnu dokumentaciju; i
- (c) pravodobno poslan drugoj strani prije nego što treba stupiti na snagu, a svakako mjesec dana prije kraja *razdoblja provedbe*.

Točka (c) ne primjenjuje se u slučajevima koje je strana koja zahtijeva izmjenu i dopunu propisno potkrijepila ako se druga strana slaže.

II.13.4. Korisnik koordinator mora predati zahtjev za izmjenom i dopunom u ime korisnikâ. Ako se promjena korisnika koordinatora traži bez njegove suglasnosti, taj zahtjev moraju predati svi drugi korisnici i uz njega moraju priložiti mišljenje korisnika koordinatora ili dokaz da je njegovo mišljenje zatraženo pisanim putem.

II.13.5. Izmjene i dopune stupaju na snagu na dan kada posljednja strana potpiše zahtjev za izmjenom i dopunom ili na dan kada se on odobri.

Izmjene i dopune stupaju na snagu na datum koji su dogovorile strane ili u odsutnosti takvog dogovorenog dana na dan kada izmjena i dopuna stupa na snagu.

ČLANAK II.14. – USTUPANJE TRAZBINA ZA PLAĆANJA TREĆIM STRANAMA

II.14.1. Tražbine za plaćanja Agencije/Komisije korisnicima ne smiju se ustupiti trećim stranama, osim ako to Agencija/Komisija ne odobri na temelju obrazloženog, pisanog zahtjeva korisnika koordinatora u ime svih korisnika,

Ako Agencija/Komisija ne prihvaća ustupanje ili se ne poštuju njegovi uvjeti, ustupanje nema učinka na nju.

II.14.2. Ni u kojem slučaju takvo ustupanje ne oslobađa korisnike od njihovih obveza prema Agenciji/Komisiji.

ČLANAK II.15. – VIŠA SILA

II.15.1. Strana suočena s *višom silom* drugoj strani mora bez odlaganja poslati *službenu obavijest* u kojoj navodi prirodu situacije ili događaja, koliko će on vjerojatno trajati te predvidive učinke.

II.15.2. Strane moraju poduzeti potrebne mjere za ograničavanje štete uzrokovane višom silom. Moraju učiniti sve što mogu kako bi se nastavila provedba *projekta* što je prije moguće.

II.15.3. Za stranu suočenu s višom silom neće se smatrati da krši svoje obveze na temelju ovog Ugovora ako ju je ta viša sila spriječila u njihovu ispunjavanju.

ČLANAK II.16. – OBUSTAVA PROVEDBE PROJEKTA

II.16.1. Obustava provedbe od strane korisnikâ

Korisnik koordinator, u ime korisnikâ, može obustaviti provedbu *projekta* ili nekog njegova dijela ako iznimne okolnosti onemogućuju ili pretjerano otežavaju tu provedbu, osobito u slučaju više sile.

Korisnik koordinator mora odmah obavijestiti Agenciju/Komisiju i navesti:

- (a) razloge za obustavu, uključujući pojedinosti o datumu ili razdoblju nastanka iznimnih okolnosti; i
- (b) očekivani datum nastavka.

Kada okolnosti dopuštaju korisnicima nastavak provedbe *projekta*, korisnik koordinator mora odmah obavijestiti Agenciju/Komisiju i predati zahtjev za izmjenom i dopunom Ugovora kao što je to navedeno u članku II.16.3. Ta se obveza ne primjenjuje ako je Ugovor ili sudjelovanje korisnika otkazano u skladu s člancima II.17.1., II.17.2. ili točkama (c) ili (d) članka II.17.3.1.

II.16.2. Obustava provedbe od strane Agencije/Komisije

II.16.2.1. Razlozi za obustavu

Agencija/Komisija može obustaviti provedbu *projekta* ili nekog njegova dijela:

- (a) ako Agencija/Komisija ima dokaz da je korisnik počinio *znatne pogreške, nepravilnosti* ili *prijevaru* u postupku dodjele ili pri provedbi Ugovora ili ako korisnik ne ispunjava svoje obveze prema Ugovoru;
- (b) ako Agencija/Komisija ima dokaz da je korisnik počinio sustavne ili ponavljajuće pogreške, *nepravilnosti, prijevaru* ili je ozbiljno prekršio obveze u okviru drugih bespovratnih sredstva koja dodjeljuje Unija ili Europska zajednica za atomsku energiju („Euratom”), a koja su mu dodijeljena prema sličnim uvjetima, i ako pogreške, *nepravilnosti, prijevare* ili kršenje obveza bitno utječu na ovu dodjelu bespovratnih sredstava; ili
- (c) ako Agencija/Komisija sumnja na *znatne korisnikove pogreške, nepravilnosti, prijevaru* ili kršenje obveza u postupku dodjele ili pri provedbi Ugovora te treba potvrditi jesu li zaista i počinjene.

II.16.2.2. Postupak obustave

Korak 1. – Prije obustave provedbe *projekta* Agencija/Komisija mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatoru:

- (a) obavještavajući ga o:
 - (i) svojoj namjeri obustave provedbe;
 - (ii) razlozima za obustavu;
 - (iii) potrebnim uvjetima za nastavak provedbe u slučajevima iz točaka (a) i (b) članka II.16.2.1.; i
- (b) pozivajući ga da dostavi primjedbe u roku od 30 kalendarskih dana od primitka službene obavijesti.

Korak 2. – Ako Agencija/Komisija ne dobije primjedbe ili odluči nastaviti postupak unatoč primjedbama koje je primila, mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatoru obavještavajući ga o:

- (a) obustavi provedbe;
- (b) razlozima za obustavu; i
- (c) konačnim uvjetima za nastavak provedbe u slučajevima iz točaka (a) i (b) članka II.16.2.1.; ili
- (d) okvirnom datumu završetka potrebne provjere u slučajevima iz točke (c) članka II.16.2.1.

Korisnik koordinator mora odmah obavijestiti ostale korisnike o obustavi. Obustava stupa na snagu pet kalendarskih dana nakon što korisnik koordinator primi *službenu obavijest* ili na kasniji datum koji je naveden u *službenoj obavijesti*.

U suprotnom, Agencija/Komisija mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatoru obavještavajući ga da se ne nastavlja postupak obustave.

II.16.2.3. Nastavak provedbe

Radi nastavka provedbe korisnici moraju ispuniti navedene uvjete čim je prije moguće i moraju obavijestiti Agenciju/Komisiju o svakom postignutom napretku.

Ako su ispunjeni uvjeti za nastavak provedbe ispunjeni ili su provedene potrebne provjere, Agencija/Komisija mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatoru:

- (a) obavještavajući ga da su uvjeti za ukidanje obustave ispunjeni; i
- (b) zatražiti da dostavi zahtjev za izmjenom i dopunom Ugovora kao što je to navedeno u članku II.16.3. Ta se obveza ne primjenjuje ako je Ugovor ili sudjelovanje korisnika otkazano u skladu s člancima II.17.1., II.17.2. ili točkama (c), (g) ili (h) članka II.17.3.1.

II.16.3. Učinci obustave

Ako se provedba *projekta* može nastaviti i ako Ugovor nije otkazan, izmjene i dopune Ugovora moraju se izvršiti u skladu s člankom II.13. kako bi se:

- (a) odredio datum na koji će se *projekt* nastaviti;
- (b) produžilo trajanje *projekta*; i
- (c) unijele ostale promjene potrebne za prilagodbu *projekta* novoj situaciji.

Ukidanje obustave stupa na snagu na datum nastavka iz izmjena i dopuna. Taj datum može biti prije datuma na koji izmjena stupa na snagu.

Troškovi za provedbu obustavljenog *projekta* ili njegova obustavljenog dijela koji su nastali tijekom razdoblja obustave ne mogu se nadoknaditi i nisu obuhvaćeni bespovratnim sredstvima.

Obustava provedbe *projekta* ne utječe na pravo Agencije/Komisije da raskine Ugovor ili sudjelovanje korisnika u skladu s člankom II.17.3., smanji bespovratna sredstva ili povрати nepropisno isplaćene iznose u skladu s člancima II.25.4. i II.26.

Nijedna strana ne može potraživati naknadu štete zbog obustave druge strane.

ČLANAK II.17. – RASKID UGOVORA

II.17.1. Raskid ugovora od strane korisnika koordinatora

Korisnici mogu raskinuti Ugovor.

Korisnik koordinator mora Agenciji/Komisiji poslati *službenu obavijest* o raskidu i navesti:

- (a) razloge za raskid; i
- (b) datum kada raskid stupa na snagu. Taj datum mora biti nakon *službene obavijesti*.

Ako korisnik koordinator ne navede razloge za raskid ili ako Agencija/Komisija smatra da razlozi ne opravdavaju raskid, smatra se da je Ugovor nepropisno raskinut.

Raskid stupa na snagu na datum naveden u *službenoj obavijesti*.

II.17.2. Prekid sudjelovanja jednoga korisnika ili više njih od strane korisnika koordinatora

Korisnik koordinator može prekinuti sudjelovanje jednog ili više korisnika na zahtjev predmetnog pridruženog korisnika ili u ime ostalih pridruženih korisnika.

Korisnik koordinator mora Agenciji/Komisiji poslati *službenu obavijest* o raskidu i obavijestiti predmetnog korisnika na kojeg se odnosi raskid.

Ako se sudjelovanje korisnika koordinatora prekida bez njegove suglasnosti, drugi pridruženi korisnik (koji djeluje u ime ostalih pridruženih korisnika) mora poslati *službenu obavijest*.

Službena obavijest mora sadržavati:

- (a) razloge za raskid;
- (b) mišljenje predmetnog korisnika na kojeg se odnosi raskid (ili dokaz da je njegovo mišljenje zatraženo pisanim putem);
- (c) datum kada raskid stupa na snagu. Taj datum mora biti nakon *službene obavijesti*; i
- (d) zahtjev za izmjenom i dopuno kao što je to navedeno u članku II.17.4.2. točki (a).

Ako korisnik koordinator ili korisnik ne navede razloge za raskid ili ako Agencija/Komisija smatra da razlozi ne opravdavaju raskid, smatrat će se da je sudjelovanje nepropisno raskinuto.

Raskid stupa na snagu na datum naveden u *službenoj obavijesti*.

II.17.3. Raskid ugovora ili prekid sudjelovanja jednoga korisnika ili više njih od strane Agencije/Komisije

II.17.3.1. Razlozi za raskid/prekid

Agencija/Komisija može raskinuti Ugovor ili prekinuti sudjelovanje jednog ili više korisnika ako:

- (a) je vjerojatno da promjena korisnikove pravne, financijske, tehničke, organizacijske ili vlasničke situacije bitno utječe na provedbu Ugovora ili dovodi u pitanje odluku o dodjeli bespovratnih sredstava;
- (b) nakon prekida sudjelovanja jednog ili više korisnika, potrebne preinake Ugovora dovode u pitanje odluku o dodjeli bespovratnih sredstava ili bi dovele do nejednakog postupanja prema podnositeljima zahtjeva;
- (c) korisnici ne provedu *projekt* kao što je to navedeno u Prilogu II. ili ako korisnik ne

- uspijeva ispuniti drugu značajnu obvezu na koju ga obvezuje ovaj Ugovor;
- (d) je provedba *projekta* spriječena ili obustavljena zbog više sile ili iznimnih okolnosti ili:
- (i) nastavak nije moguć; ili
 - (ii) bi potrebne promjene Ugovora dovele u pitanje odluku o dodjeli bespovratnih sredstava ili su u suprotnosti s jednakim postupanjem prema podnositeljima zahtjeva;
- (e) se korisnik ili bilo koja osoba koja preuzme neograničenu odgovornost za dugove korisnika nalazi u jednoj od situacija utvrđenih u točkama (a) ili (b) članka 106. stavka 1. Financijske uredbe;¹⁴
- (f) se korisnik ili bilo koja *povezana osoba* nalazi u jednoj od situacija utvrđenih u točkama (c), (d), (e) ili (f) članka 106. stavka 1. ili je obuhvaćena člankom 106. stavkom 2. Financijske uredbe;
- (g) Agencija/Komisija ima dokaz da je korisnik ili neka *povezana osoba* počinila *značajne pogreške, nepravilnosti ili prijevare* u postupku dodjele ili provedbi Ugovora, uključujući ako je korisnik ili *povezana osoba* dostavila neispravne informacije ili nije dostavila potrebne informacije;
- (h) Agencija/Komisija ima dokaz da je korisnik počinio sustavne ili ponavljajuće pogreške, *nepravilnosti, prijevaru* ili je ozbiljno prekršio obveze u okviru drugih bespovratnih sredstva koja dodjeljuje Unija ili Euratom, a koja su mu dodijeljena prema sličnim uvjetima, i ako takve pogreške, *nepravilnosti, prijevara* ili kršenje obveza bitno utječu na ovu dodjelu bespovratnih sredstava; ili
- (i) Agencija/Komisija je korisniku putem korisnika koordinatora poslala *službenu obavijest* kojom od njega traži da prekine sudjelovanje njegova povezanog subjekta jer se taj subjekt nalazi u situaciji utvrđenoj u točkama (f), (g) ili (h), a taj korisnik nije zatražio izmjenu i dopunu kojom se sudjelovanje tog subjekta prekida, a njegovi se zadaci preraspodjeljuju.

II.17.3.2. Postupak raskida

Korak 1. – Prije raskida Ugovora ili sudjelovanja jednog ili više korisnika Agencija/Komisija mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatoru:

- (a) obavještavajući ga o:
 - (i) svojoj namjeri raskida;
 - (ii) razlozima za raskid; i
- (b) zatražiti da u roku od 45 kalendarskih dana od primitka službene obavijesti:
 - (i) dostavi primjedbe u ime svih ostalih korisnika; i
 - (ii) u slučaju točke (c) članka II.17.3.1. obavijesti Agenciju/Komisiju o mjerama za osiguravanje usklađenosti s obvezama iz Ugovora.

¹⁴ Uredba (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije.

Korak 2. — Ako Agencija/Komisija ne primi primjedbe ili odluči nastaviti postupak unatoč primjedbama koje je primila, poslat će *službenu obavijest* korisniku koordinatore obavještavajući ga o raskidu i datumu na koji stupa na snagu. Korisnik koordinatore mora odmah obavijestiti ostale korisnike o raskidu.

U suprotnom, Agencija/Komisija mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatore obavještavajući ga da se ne nastavlja postupak raskida.

Raskid stupa na snagu:

- (a) raskid iz točaka (a), (b), (c) i (e) članka II.17.3.1.: na dan naveden u *službenoj obavijesti* o raskidu iz drugog podstavka (tj. iz prethodnog koraka 2.);
- (b) raskid iz točaka (d), (f), (g), (h) i (i) članka II.17.3.1.: dan nakon što korisnik koordinatore primi *službenu obavijest* o raskidu iz drugog podstavka (tj. iz prethodnog koraka 2.).

II.17.4. Učinci raskida

II.17.4.1. Učinci raskida Ugovora:

U roku od 60 kalendarskih dana od dana na koji raskid stupa na snagu, korisnik koordinatore mora podnijeti zahtjev za plaćanjem preostalog iznosa kako je utvrđeno člankom I.4.4.

Ako Agencija/Komisija ne primi zahtjev za plaćanjem preostalog iznosa u prethodno utvrđenom roku, bespovratnim sredstvima nadoknađuju se ili obuhvaćaju samo troškovi uključeni u odobreno tehničko izvješće i, prema potrebi, odobreni financijski izvještaj.

Ako Agencija/Komisija raskine Ugovor jer je korisnik koordinatore prekršio svoju obvezu podnošenja zahtjeva za plaćanjem, korisnik koordinatore ne može podnijeti zahtjev za plaćanjem nakon raskida. U tom se slučaju primjenjuje drugi podstavak.

Agencija/Komisija na temelju podnesenih izvješća izračunava konačni iznos bespovratnih sredstava kako je navedeno u članku II.25. te preostali iznos kako je navedeno u članku I.4.11. Samo se troškovi nastali prije stupanja raskida na snagu nadoknađuju bespovratnim sredstvima ili su obuhvaćeni njima. Troškovi povezani s ugovorima koji se trebaju izvršiti tek nakon raskida ne uzimaju se obzir i ne nadoknađuju se bespovratnim sredstvima niti su obuhvaćeni njima.

Agencija/Komisija može smanjiti bespovratna sredstva u skladu s člankom II.25.4. ako:

- (a) korisnik koordinatore nepropisno raskine Ugovor u smislu članka II.17.1.; ili
- (b) Agencija/Komisija raskine Ugovor zbog nekog od razloga navedenih u članku II.17.3.1. točkama (c), (f), (g), (h) i (i).

Nijedna strana nema pravo potraživati naknadu zbog raskida druge strane.

Nakon raskida obveze korisnika nastavljaju se primjenjivati, posebno one iz članaka I.4., II.6., II.8., II.9., II.14., II.27. i svih dodatnih odredaba o uporabi rezultata, kako je utvrđeno posebnim uvjetima.

II.17.4.2. Učinci prekida sudjelovanja jednog ili više korisnika:

a) Korisnik koordinator može podnijeti zahtjev za izmjenom i dopunom koji uključuje:

- (i) prijedlog za preraspodjelu zadataka jednog korisnika ili više njih na koje se raskid odnosi; i
- (ii) prema potrebi, dodavanje jednog novog korisnika ili više njih koji bi zamijenili jednog korisnika ili više njih na koje se raskid odnosi u pogledu svih njihovih prava i obveza iz Ugovora.

Ako Agencija/Komisija raskine sudjelovanje korisnika, korisnik koordinator zahtjev za izmjenom i dopunom mora podnijeti u roku od 60 kalendarskih dana od dana na koji raskid stupa na snagu.

Ako sudjelovanje korisnika prekine korisnik koordinator, zahtjev za izmjenom i dopunom mora se uključiti u *službenu obavijest* o raskidu iz članka II.17.2.

Ako raskid stupa na snagu nakon završetka *razdoblja provedbe*, nije potrebno podnositi zahtjev za izmjenom i dopunom, osim ako je korisnik na kojeg se raskid odnosi korisnik koordinator. U tom slučaju, zahtjev za izmjenom i dopunom mora podnijeti novi korisnik koordinator.

Ako Agencija/Komisija odbije zahtjev za izmjenom i dopunom, Ugovor se može raskinuti u skladu s člankom II.17.3.1. točkom (b). Zahtjev za izmjenom i dopunom može se odbiti ako u pitanje dovodi odluku o dodjeli bespovratnih sredstava ili je u suprotnosti s jednakim postupanjem prema podnositeljima zahtjeva.

b) Korisnik na kojeg se raskid odnosi korisniku koordinatoru mora podnijeti:

- (i) tehničko izvješće; i
- (ii) financijski izvještaj za razdoblje od završetka zadnjeg razdoblja izvješćivanja do datuma stupanja raskida na snagu.

Korisnik koordinator te informacije mora uključiti u zahtjev za plaćanjem za sljedeće razdoblje izvješćivanja.

Samo troškovi nastali za korisnika na kojeg se raskid odnosi prije stupanja raskida na snagu nadoknađuju se bespovratnim sredstvima ili su obuhvaćeni njima. Troškovi povezani s ugovorima koji se trebaju izvršiti tek nakon raskida ne nadoknađuju se bespovratnim sredstvima niti su obuhvaćeni njima.

Agencija/Komisija može smanjiti bespovratna sredstva u skladu s člankom II.25.4. ako:

- (a) korisnik koordinator nepropisno raskine sudjelovanje korisnika u smislu članka II.17.2.; ili
- (b) Agencija/Komisija raskine sudjelovanje korisnika zbog nekog od razloga navedenih u članku II.17.3.1. točkama (c), (f), (g), (h) ili (i).

Nijedna strana nema pravo potraživati naknadu zbog toga što je druga strana raskinula sudjelovanje korisnika.

Nakon raskida obveze korisnika na kojeg se raskid odnosi nastavljaju se primjenjivati, posebno one iz članka I.4., II.6., II.8., II.9., II.14., II.27. i svih dodatnih odredaba o uporabi rezultata, kako je utvrđeno posebnim uvjetima.

ČLANAK II.18. – MJERODAVNO PRAVO, RJEŠAVANJE SPOROVA I IZVRŠNE ODLUKE

II.18.1. Ugovor se uređuje mjerodavnim pravom Unije, a prema potrebi se dopunjava zakonom Belgije.

II.18.2. U skladu s člankom 272. UFEU-a Opći sud ili, u žalbenom postupku, Sud Europske unije ima isključivu nadležnost za saslušanje svakog spora između Unije i nekog korisnika u pogledu tumačenja, primjene ili valjanosti Ugovora, ako se takav spor ne može riješiti mirnim putem.

II.18.3. U skladu s člankom 299. UFEU-a, za potrebe povrata u smislu članka II.26., Agencija/Komisija može donijeti izvršnu odluku kako bi nametnula novčane obveze osobama, a ne državama.

Protiv te se odluke može pokrenuti *postupak* pred Općim sudom Europske unije u skladu s člankom 263. UFEU-a.

DIO B – FINANCIJSKE ODREDBE

ČLANAK II.19. – PRIHVATLJIVI TROŠKOVI

II.19.1. Uvjeti za prihvatljivost troškova

Prihvatljivi troškovi projekta jesu troškovi koji su stvarno nastali za korisnike i koji ispunjavaju sljedeće kriterije:

- (a) nastali su tijekom *razdoblja provedbe*, osim troškova povezanih sa zahtjevom za plaćanjem preostalog iznosa i odgovarajućom popratnom dokumentacijom iz članka I.4.4.;

Smatra se da je trošak nastao tijekom *razdoblja provedbe* ako je pravna obveza plaćanja ugovorena nakon datuma početka i prije datuma završetka projekta, ili nakon što je ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava potpisala Agencija/Komisija ako je ugovor potpisan prije datuma početka projekta.

- (b) navedeni su u procijenjenom proračunu *projekta*. Procijenjeni proračun utvrđen je u Prilogu III.
- (c) nastali su u vezi s *projektom* kao što je to opisano u Prilogu II. i ako su potrebni za njegovu provedbu;
- (d) mogu se prepoznati i potvrditi, posebno ako su zabilježeni u računovodstvenoj evidenciji korisnika i utvrđeni prema primjenjivim računovodstvenim standardima države u kojoj korisnik ima poslovni nastan i u skladu s uobičajenom praksom troškovnog računovodstva korisnika;
- (e) ispunjavaju zahtjeve primjenjivog poreznog i socijalnog zakonodavstva; i
- (f) razumni su, opravdani i u skladu s načelom dobrog financijskog upravljanja, posebno u pogledu ekonomičnosti i učinkovitosti.

II.19.2. Prihvatljivi izravni troškovi

Kako bi bili prihvatljivi *izravni troškovi projekta* moraju biti u skladu s uvjetima prihvatljivosti iz članka II.19.1.

Posebno su sljedeće kategorije troškova prihvatljivi *izravni troškovi* pod uvjetom da zadovoljavaju uvjete prihvatljivosti utvrđene u članku II.19.1. te sljedeće uvjete:

- (a) **troškovi osoblja** koje u okviru ugovora o radu ili jednakovrijednog akta o imenovanju radi s korisnikom i koje je dodijeljeno *projektu*, pod uvjetom da su ti troškovi u skladu s korisnikovom uobičajenom politikom o nagrađivanju.

Ti troškovi uključuju stvarne plaće uvećane za doprinose za socijalno osiguranje i ostale zakonske troškove uključene u nagradu.

Troškovi fizičkih osoba koje rade prema ugovoru s korisnikom osim ugovora o radu ili koje je treća strana rasporedila korisniku uz plaćanje mogu se smatrati takvim troškovima osoblja, pod uvjetom da su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- (i) osoba radi u uvjetima sličnima onima u kojima radi zaposlenik (posebno u pogledu organizacije posla, zadataka koji se izvršavaju i prostorija gdje se izvršavaju);
- (ii) rezultat rada pripada korisniku (osim ako je iznimno dogovoreno drukčije); i
- (iii) troškovi nisu znatno različiti od troškova osoblja koje obavlja slične zadatke u okviru ugovora o radu s korisnikom.

Zbroj javnih doprinosa u svojstvu korisnika proračunu projekta mora za najmanje 2 % premašivati zbroj troškova plaća pripisanih projektu kao što je to opisano u Prilogu III. za zaposlenike javnih tijela koji se ne smatraju „dodatnim osobljem”.

„Dodatno” osoblje uključuje sve zaposlenike, stalne ili privremene, javnih tijela čiji ugovori ili produljenje ugovora:

- počinju na datum početka projekta ili nakon njega ili na datum na koji Komisija potpiše ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava ili nakon njega u slučaju da se potpisivanje izvrši prije datuma početka projekta, i
- posebno ih ustupaju/dodjeljuju projektu.

- (b) **putni troškovi i povezani troškovi boravka**, pod uvjetom da su ti troškovi u skladu s korisnikovim uobičajenim praksama za putovanja;

(c) **troškovi amortizacije i prototipovi**

(i) **troškovi amortizacije trajnih dobara** ili druge imovine (nove ili rabljene opreme ili infrastrukture) kako su zabilježeni u računovodstvenim izvješćima korisnika (tj. uneseni u inventar ili drugu vrstu registra trajnih dobara / druge imovine ili koji se smatraju kapitalnim izdacima u skladu s primjenjivim poreznim i računovodstvenim pravilima), uz uvjet da je imovina:

- (i) otpisana u skladu s međunarodnim računovodstvenim normama i uobičajenom računovodstvenom praksom korisnika; i

- (ii.) kupljena u skladu s člankom II.10.1. ako se kupnja dogodila u *razdoblju provedbe*;

Troškovi najma ili zakupa opreme ili druge imovine također su prihvatljivi pod uvjetom da ne premašuju troškove amortizacije slične opreme ili imovine i isključuju svaku financijsku naknadu;

Pri utvrđivanju prihvatljivih troškova u obzir se uzima samo dio troškova amortizacije opreme, najma ili zakupa koji odgovara *razdoblju provedbe* i stopi stvarne uporabe za potrebe *projekta*. Iznimno, puni trošak opreme prihvatljiv je prema posebnim uvjetima ako je to opravdano prirodom *projekta* i kontekstom uporabe opreme ili imovine;

Osnova za izračun prihvatljivih troškova amortizacije ne smije premašiti sljedeće granice:

- Troškovi opreme: 50 % ukupnih troškova kupovine,
- Troškovi infrastrukture: 25 % ukupnih troškova kupovine

Troškovi nastali kupovinom trajnih dobara, uključujući oglasne ploče, mogu biti prihvatljivi samo ako ta dobra nose logotip programa LIFE (i logotip mreže Natura 2000, prema potrebi);

U projektima tehničke podrške u okviru programa LIFE trošak amortizacije i troškovi najma ili zakupa infrastrukture nisu prihvatljivi.

Prototip je oprema ili infrastruktura izrađena posebno za provedbu projekta koja nije komercijalizirana i/ili nije dostupna kao serijski proizvod. Prototip mora imati ključnu ulogu u demonstracijskim aktivnostima projekta.

- (d) troškovi potrošne robe i potrepština, uz iznimku opće uredske potrošne robe i potrepština, pod uvjetom da
 - (i) su kupljene u skladu s člankom II.10.1.; i
 - (ii) da su izravno dodijeljeni *projektu*;
- (e) troškovi proizašli izravno iz zahtjeva Ugovora (širenje informacija, posebno ocjenjivanje *projekta*, revizije, prijevodi, umnožavanje), uključujući troškove zatraženih financijskih jamstava, pod uvjetom da su odgovarajuće usluge kupljene u skladu s člankom II.10.1.;
- (f) troškovi koji proizlaze iz *podugovora* (koji se nazivaju i troškovima vanjske pomoći) u smislu članka II.11., pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti utvrđeni u članku II.11.1. točkama (a), (b), (c) i (d);
- (g) troškovi financijske potpore trećim stranama: Nije primjenjivo
- (h) pristojbe, porezi i davanja koje je platio korisnik, odnosno porez na dodanu vrijednost (PDV), pod uvjetom da su obuhvaćeni prihvatljivim *izravnim troškovima* i osim ako nije drukčije navedeno u Ugovoru.

PDV koji se ne može odbiti prihvatljivi je trošak, osim za one aktivnosti koje odgovaraju konceptu suverene ovlasti koju izvršavaju države članice.
- (i) Troškovi nastali ***kupovinom zemljišta ili dugoročnim zakupom zemljišta ili jednokratnom naknadom za prava uporabe zemljišta*** u vezi s parcelom koja je suštinski povezana s provedbom projekta i koja je izričito predviđena u njemu smatraju se u cijelosti prihvatljivima pod uvjetom da:
 - (aa) u sklopu projekta i izvan njega kupovina doprinosi poboljšanju, održavanju i obnavljanju integriteta mreže Natura 2000, uključujući poboljšanjem povezanosti stvaranjem koridora, temelja povezanosti ili drugih elemenata zelene infrastrukture;

- (bb) stečeno zemljište ili prava uporabe zemljišta u vlasništvu su subjekta ili fizičke osobe koja nije korisnik projekta ili njegovo osoblje i u odnosu na njega/nju može se isključiti sukob interesa;
- (cc) kupovina zemljišta jedini je i najučinkovitiji način postizanja željenog učinka očuvanja, a kupovna cijena temelji se na tržišnim uvjetima;
- (dd) kupljena zemljišta dugoročno su rezervirana za uporabe koje su u skladu s ciljevima iz članaka 11., 14. ili 15. Uredbe o programu LIFE; i
- (ee) predmetna država članica prijenosom ili na drugi način osigurava dugoročnu dodjelu takvog zemljišta u svrhu očuvanja prirode.
- (ff) prodavač zemljišta/prava nije javno tijelo, uz iznimku kratkoročnih zakupa lokalnih tijela;
- (gg) za zemljište kupljeno kao što je to predviđeno projektom korisnik koordinator osigurava da upis u zemljišne knjige uključuje jamstvo kako se zemljište konačno dodjeljuje očuvanju prirode. Ako u predmetnoj državi članici ne postoje zemljišne knjige ili one ne pružaju dovoljno pravno jamstvo, korisnik koordinator u kupoprodajni ugovor zemljišta uključuje klauzulu o konačnoj dodjeli zemljišta očuvanju prirode. U zemljama u kojima bi bilo protuzakonito uključiti takvo jamstvo i u zemljišne knjige i u kupoprodajni ugovor, Agencija/Komisija može prihvatiti jednakovrijedno jamstvo u vezi s tim, pod uvjetom da ono dugoročno pruža jednaku razinu pravne zaštite i da ispunjava zahtjev sadržan u članku 20. stavku 3. Uredbe br. 1293/2013:
- (hh) osim toga, za zemljište koje kupuju privatne organizacije upis u zemljišne knjige (ili kupoprodajni ugovor ako se prihvaća umjesto njega prema prethodnom stavku) sadržava jamstvo da se vlasništvo nad zemljištem prenosi pravnom tijelu koje prvenstveno djeluje na području zaštite prirode u slučaju likvidacije privatne organizacije ili njezine nesposobnosti upravljanja zemljištem prema zahtjevima očuvanja prirode. U zemljama u kojima bi bilo protuzakonito uključiti takvo jamstvo u zemljišne knjige ili kupoprodajni ugovor, Agencija/Komisija može prihvatiti jednakovrijedno jamstvo u vezi s tim, pod uvjetom da ono dugoročno pruža jednaku razinu pravne zaštite i da ispunjava zahtjev sadržan u članku 20. stavku 3. Uredbe br. 1293/2013,
- (ii) za kupovinu prava upis u zemljišne knjige mora se propisno izmijeniti;
- (jj) u slučaju kupovine zemljišta koje bi se kasnije zamijenilo za drugu parcelu na kojoj će se poduzimati projekt, zamjena se izvršava najkasnije prije završetka projekta, a odredbe ovog članka primjenjuju se na zemljišta primljena zamjenom. Kupljeno zemljište koje se će se zamijeniti izuzeto je u fazi izvješćivanja na sredini razdoblja od jamstva da se zemljište konačno dodjeljuje očuvanju prirode.

Trajanje *zakupa zemljišta* ograničava se na trajanje projekta (kratkoročan zakup) i u tom se slučaju smatra podugovaranjem ili na najmanje 20 godina (dugoročan zakup) i usklađen je s potrebama zaštite staništa i vrsta. U slučaju dugoročnog zakupa zemljišta ugovor o zakupu jasno uključuje sve odredbe i obveze koje dopuštaju postizanje njegovih ciljeva u pogledu zaštite staništa i vrsta.

U bazu podataka o kupovini zemljišta programa LIFE (eng. *Land Purchase Database* – LPD) elektronički se pohranjuju podatci o zemljištima koja se financiraju iz programa LIFE. Korisnik koordinator odgovoran je za unos i potvrdu podataka (opisnih i prostornih) o kupovini zemljišta u LPD u fazi podnošenja završnog izvješća. Format podataka potrebno je prilagoditi standardima geografskog informacijskog sustava (GIS-a) koji se koriste u LPD-u. Korisnik koordinator dobit će pristup LPD-u šest mjeseci prije datuma završetka projekta kako je utvrđeno člankom I.2.2.

Troškovi nastali zbog plaćanja naknada za izgubljen prihod prihvatljivi su pod uvjetom da je taj rashod bio nužan za postizanje ciljeva projekta u okviru prioritetnog područja prirode i bioraznolikosti, projekta u okviru prioritetnog područja ublažavanja klimatskih promjena ili projekta u okviru prioritetnog područja prilagodbe klimatskim promjenama programa LIFE i da:

- plaćanje naknade odgovara tržišnim cijenama;
 - je plaćanje naknade formalizirano pravnim dokumentom; i
 - naknada se ne plaća javnom tijelu, s iznimkom naknade lokalnom tijelu ako ga je Agencija/Komisija izričito ovlasila kao ključno za ostvarivanje ciljeva projekta.
- (j) Troškovi nastali zbog proizvodnje komunikacijskih materijala, uključujući web-mjesta, mogu biti prihvatljivi samo ako ti materijali nose logotip programa LIFE (i logotip mreže Natura 2000, prema potrebi).

II.19.3. Prihvatljivi neizravni troškovi

Da bi bili prihvatljivi, *neizravni troškovi projekta* (nazivaju se i „režijski troškovi”) moraju predstavljati pravednu raspodjelu ukupnih režijskih troškova korisnika i moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti utvrđene u članku II.19.1.

Prihvatljivi neizravni troškovi prijavljuju se na temelju paušalnog iznosa utvrđenog u Prilogu III. u skladu s člankom I.3.2. točkom (a) podtočkom (iv) i ne smiju prelaziti iznos od 7 % prihvatljivih izravnih troškova korisnika, isključujući troškove kupovine zemljišta/dugoročnog zakupa zemljišta/jednokratnih naknada za prava uporabe zemljišta.

II.19.4. Neprihvatljivi troškovi

Osim svih ostalih troškova koji ne ispunjavaju uvjete utvrđene člankom II.19.1., sljedeći se troškovi ne smatraju prihvatljivima:

- (a) povrat na kapital i dividende koje isplaćuje korisnik;
- (b) naknade za dugovanje i servisiranje duga;
- (c) rezervacije za gubitke ili dugove;
- (d) dugovane kamate;
- (e) sumnjivi dugovi;
- (f) negativne tečajne razlike;

- (g) troškovi prijenosa sredstava Agencije/Komisije koje naplaćuje banka korisnika;
- (h) troškovi koje je korisnik prijavio u okviru drugog projekta za koji prima bespovratna sredstva financirana iz proračuna Unije. Ta bespovratna sredstva uključuju bespovratna sredstva koja je dodijelila država članica, a koja se financiraju iz proračuna Unije i bespovratna sredstva koja su dodijelila tijela koja nisu Agencija/Komisija u svrhu provedbe proračuna Unije. Posebno, korisnici koji prime bespovratna sredstva za poslovanje koja se financiraju iz proračuna EU-a ili Euratoma ne mogu prijaviti neizravne troškove za razdoblja obuhvaćena bespovratnim sredstvima za poslovanje, osim ako mogu dokazati da bespovratna sredstva za poslovanje ne obuhvaćaju troškove projekta.
- (i) doprinosi u naravi od trećih strana uključujući dobrovoljan rad;
- (j) prekomjerni ili nepromišljeni rashodi;
- (k) PDV koji se može odbiti;
- (l) troškovi koji se odnose na aktivnosti koje se mogu smatrati kompenzacijskim mjerama ili mjerama ublažavanja šteta¹⁵ prouzročenih prirodi ili bioraznolikosti dopuštenim planovima ili projektima;
- (m) Osim ako je izričito predviđeno opisom projekta u Prilogu II., troškovi koji se odnose na planove za upravljanje, akcijske planove ili slične planove¹⁶, izrađene ili izmijenjene u sklopu projekta u okviru programa LIFE ako povezani plan nije donesen i u funkciji prije datuma završetka projekta. To uključuje i dovršetak, prije datuma završetka projekta, svih postupovnih/pravnih koraka u državama članicama u kojima su predviđeni ti postupci;
- (n) troškovi velike infrastrukture i temeljnog znanstvenog istraživanja osim ako su izričito predviđeni u opisu projekta u Prilogu II.

ČLANAK II.20. – PREPOZNATLJIVOST I MOGUĆNOST PROVJERE PRIJAVLJENIH IZNOSA

II.20.1. Prijavljivanje troškova i doprinosa

Svaki korisnik kao prihvatljive troškove ili zatraženi doprinos mora prijaviti:

- (a) stvarne troškove: troškove koji su za njega stvarno nastali za *projekt*;
- (b) jedinične troškove ili doprinose: nije primjenjivo;
- (c) paušalne troškove ili doprinose: nije primjenjivo;
- (d) fiksne troškove ili doprinose: iznos dobiven primjenom paušalne stope iz članka I.3.2. točke (a) podtočke (iv) ili članka I.3.2. točke (d);
- (e) jedinične troškove prijavljene na temelju korisnikovih uobičajenih praksi troškovnog računovodstva: nije primjenjivo;
- (f) paušalne troškove prijavljene na temelju korisnikovih uobičajenih praksi troškovnog računovodstva: nije primjenjivo;

¹⁵ Osim ako su te štete prouzročili ciljevi samog projekta u okviru programa LIFE.

¹⁶ Obvezni „planovi nakon programa LIFE” nisu uključeni u predmetnu kategoriju.

- (g) fiksne troškove prijavljene na temelju korisnikovih uobičajenih praksi troškovnog računovodstva: nije primjenjivo;

II.20.2. Evidencija i ostala dokumentacija kojom se podupiru prijavljeni troškovi i doprinosi

Svaki korisnik mora dostaviti sljedeće ako se to od njega zatraži u okviru provjera ili revizija opisanih u članku II.27.:

- (a) za stvarne troškove: odgovarajuću popratnu dokumentaciju kao dokaz za prijavljene troškove, kao što su ugovori, računi i računovodstvena evidencija.

Osim toga, korisnikovi uobičajeni računovodstveni postupci i postupci unutarnje kontrole moraju omogućiti izravno usklađivanje prijavljenih iznosa s iznosima zabilježenima u njegovim računovodstvenim izvješćima i s iznosima navedenim u popratnim dokumentima.

- (b) jedinične troškove ili doprinose: nije primjenjivo;
- (c) paušalne troškove ili doprinose: nije primjenjivo;
- (d) fiksne troškove ili doprinose: prikladne popratne dokumente kako bi dokazao prihvatljive troškove ili zatražene doprinose na koje se fiksna stopa primjenjuje. Korisnik ne mora utvrditi obuhvaćene stvarne prihvatljive troškove ili dostaviti popratne dokumente, kao što su računovodstvena izvješća, za fiksnu stopu koja se primjenjuje;
- (e) jedinične troškove prijavljene na temelju korisnikovih uobičajenih praksi troškovnog računovodstva: nije primjenjivo;
- (f) paušalne troškove prijavljene na temelju korisnikovih uobičajenih praksi troškovnog računovodstva: nije primjenjivo;
- (g) fiksne troškove prijavljene na temelju korisnikovih uobičajenih praksi troškovnog računovodstva: nije primjenjivo;

II.20.3. Uvjeti za utvrđivanje usklađenosti praksa troškovnog računovodstva

Nije primjenjivo

ČLANAK II.21. – PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA SUBJEKATA POVEZANIH S KORISNICIMA

Ako posebni uvjeti sadržavaju odredbu o subjektima povezanim s korisnicima, troškovi nastali za taj subjekt prihvatljiv su ako:

- (a) zadovoljavaju iste uvjete iz članaka II.19. i II.20. koji se primjenjuju na korisnika; i
- (b) korisnik s kojim je subjekt povezan osigurava da se uvjeti koji se primjenjuju na korisnika prema člancima II.4., II.5., II.6., II.8., II.10., II.11. i II.27. primjenjuju i na subjekt.

ČLANAK II.22. – PRIJENOS PRORAČUNSKIH SREDSTAVA

Korisnicima je dopušteno da prilagode procijenjeni proračun utvrđen Prilogom III. međusobnim prijenosom, i to do granice od 20 % ukupnih prihvatljivih troškova, među različitim proračunskim kategorijama ako se *projekt* provodi kako je opisano u Prilogu II. Ta prilagodba ne zahtijeva izmjenu i dopunu Ugovora kao što je to navedeno u članku II.13.

Međutim, korisnici ne smiju dodavati troškove povezane s *podugovorima* koji nisu predviđeni u Prilogu I., osim ako te dodatne *podugovore* odobri Agencija/Komisija u skladu s člankom II.11.1. točkom (d).

Odstupajući od prvog stavka, ako korisnici žele izmijeniti vrijednost doprinosa na koji svatko od njih ima pravo iz članka II.26.3. podstavka 3. točke (c), korisnik koordinator mora tražiti izmjenu i dopunu u skladu s člankom II.13.

ČLANAK II.23. — NEUSKLAĐENOST S OBVEZAMA IZVJEŠĆIVANJA

Agencija/Komisija može raskinuti Ugovor kako je predviđeno člankom II.17.3.1. točkom (c) te može smanjit bespovratna sredstva kako je predviđeno člankom II.25.4. ako korisnik koordinator:

- (a) u roku od 90 kalendarskih dana od završetka odgovarajućeg razdoblja izvješćivanja ne dostavi zahtjev za plaćanjem tijekom provedbe ili preostalim plaćanjem popraćen dokumentima iz članka I.4.3. ili I.4.4.; i
- (b) i dalje ne podnese taj zahtjev u roku od 60 kalendarskih dana nakon što mu Agencija/Komisija pošalje pisani podsjetnik.]

ČLANAK II.24. — OBUSTAVA PLAĆANJA I ROKA ZA PLAĆANJE

II.24.1. Obustava plaćanja

II.24.1.1. Razlozi za obustavu

Agencija/Komisija može u bilo kojem trenutku u cijelosti ili djelomično obustaviti isplatu predujma i plaćanja tijekom provedbe jednom korisniku ili više njih ili plaćanje preostalog iznosa svim korisnicima:

- (a) ako Agencija/Komisija ima dokaz da je korisnik počinio *znatne pogreške, nepravilnosti ili prijevaru* u postupku dodjele ili pri provedbi Ugovora ili ako korisnik ne ispunjava svoje obveze prema Ugovoru;
- (b) ako Agencija/Komisija ima dokaz da je korisnik počinio sustavne ili ponavljajuće pogreške, *nepravilnosti, prijevaru* ili je ozbiljno prekršio obveze u okviru drugih bespovratnih sredstva koja dodjeljuje Unija ili Europska zajednica za atomsku energiju („Euratom”), a koja su mu dodijeljena prema sličnim uvjetima, i ako takve pogreške, *nepravilnosti, prijevare* ili kršenje obveza bitno utječu na ovu dodjelu bespovratnih sredstava; ili
- (c) ako Agencija/Komisija sumnja na *znatne korisnikove pogreške, nepravilnosti, prijevaru* ili kršenje obveza u postupku dodjele ili pri provedbi Ugovora te treba potvrditi jesu li zaista i počinjene.

II.24.1.2. Postupak obustave

Korak 1. – Prije obustave plaćanja Agencija/Komisija mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatoru:

- (a) obavještavajući ga o:
 - (i) svojoj namjeri obustave plaćanja;
 - (ii) razlozima za obustavu;
 - (iii) u slučajevima iz članka II.24.1.1. točaka (a) i (b), uvjetima koje je potrebno zadovoljiti za nastavak plaćanja; i
- (b) pozivajući ga da dostavi primjedbe u roku od 30 kalendarskih dana od primitka *službene obavijesti*.

Korak 2. – Ako Agencija/Komisija ne dobije primjedbe ili odluči nastaviti postupak unatoč primjedbama koje je primila, mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatoru obavještavajući ga o:

- (a) obustavi plaćanja;
- (b) razlozima za obustavu;
- (c) konačnim uvjetima za nastavak plaćanja u slučajevima iz članka II.24.1.1. točaka (a) i (b);
- (d) okvirnom datumu završetka potrebne provjere u slučajevima iz članka II.24.1.1 točke (c).

Korisnik koordinator mora odmah obavijestiti ostale korisnike o obustavi. Obustava stupa na snagu na dan na koji Agencija/Komisija pošalje *službenu obavijest* o obustavi (korak 2.).

U suprotnom, Agencija/Komisija mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatoru obavještavajući ga da se postupak obustave ne nastavlja.

II.24.1.3. Učinci obustave

Tijekom razdoblja obustave plaćanja korisnik koordinator nema pravo podnijeti:

- (a) zahtjeve za plaćanjem i popratne dokumente iz članaka I.4.2., I.4.3. i I.4.4.; ili
- (b) ako se obustava odnosi na isplatu predujmova ili plaćanja tijekom provedbe samo jednom korisniku ili više njih, zahtjeve za plaćanjem i popratne dokumente u vezi sa sudjelovanjem predmetnog(ih) korisnika u *projektu*.

Odgovarajući zahtjevi za plaćanjem i popratni dokumenti mogu se podnijeti što je to prije moguće nakon nastavka plaćanja ili se mogu uključiti u prvi zahtjev za plaćanjem dospjelim nakon nastavka plaćanja u skladu s rasporedom utvrđenim u članku I.4.1.

Obustava plaćanja ne utječe na pravo korisnika koordinatora da obustavi provedbu *projekta* kako je predviđeno člankom II.16.1. ili raskine Ugovor ili sudjelovanje korisnika kako je predviđeno člancima II.17.1. i II.17.2.

II.24.1.4. Nastavak plaćanja

Da bi Agencija/Komisija nastavila plaćanja, korisnici moraju ispuniti navedene uvjete čim je prije moguće i moraju obavijestiti Agenciju/Komisiju o svakom postignutom napretku.

Ako se uvjeti za nastavak plaćanja zadovolje, obustava se ukida. Agencija/Komisija mora poslati *službenu obavijest* korisniku koordinatoru kojom ga obavješćuje o tome.

II.24.2. Obustava roka za plaćanja

II.24.2.1. Agencija/Komisija može u bilo kojem trenutku obustaviti rok za plaćanje iz članaka I.4.9., I.4.10. i I.4.11. ako zahtjev za plaćanjem nije moguće odobriti jer:

- (a) nije u skladu s Ugovorom;
- (b) nisu dostavljeni odgovarajući popratni dokumenti; ili
- (c) postoji sumnja u pogledu prihvatljivosti troškova prijavljenih u financijskim izvještajima i potrebne su dodatne provjere, preispitivanja, revizije ili istrage.

II.24.2.2. Agencija/Komisija mora poslati *obavijest* korisniku koordinatoru kojom ga obavješćuje o:

- (a) obustavi; i
- (b) razlozima za obustavu.

Obustava stupa na snagu na dan na koji Agencija/Komisija pošalje *obavijest*.

II.24.2.3 Ako uvjeti za obustavu roka plaćanja više nisu zadovoljeni, obustava se ukida, a preostalo se razdoblje nastavlja.

Ako obustava premaši dva mjeseca, korisnik koordinator može Agenciji/Komisiji uputiti zahtjev ako će se obustava nastaviti.

Ako je rok za plaćanje obustavljen jer tehnička izvješća ili financijski izvještaji nisu u skladu s Ugovorom, a revidirano izvješće ili izvještaj nije podneseno ili je podneseno, ali je odbijeno, Agencija/Komisija može raskinuti Ugovor ili sudjelovanje korisnika kako je predviđeno člankom II.17.3.1. točkom (c) i smanjiti bespovratna sredstva kako je predviđeno člankom II.25.4.

ČLANAK II.25. — IZRAČUN KONAČNOG IZNOSA BESPOVRATNIH SREDSTAVA

Konačni iznos bespovratnih sredstava ovisi o stupnju u kojem je *projekt* proveden u skladu s uvjetima Ugovora.

Konačni iznos bespovratnih sredstava izračunava Agencija/Komisija u trenutku plaćanja preostalog iznosa. Izračun uključuje sljedeće korake:

Korak 1. — primjena stope naknade na prihvatljive troškove i dodavanje jediničnog, fiksnog i paušalnog doprinosa

Korak 2. — ograničavanje *najvećeg mogućeg iznosa bespovratnih sredstava*

Korak 3. — smanjenje zbog pravila o zabrani ostvarivanja dobiti

Korak 4. — smanjenje zbog nepropisne provedbe ili kršenja drugih obveza.

II.25.1. Korak 1. — primjena stope naknade na prihvatljive troškove i dodavanje jediničnog, fiksnog i paušalnog doprinosa

Taj korak primjenjuje se kako slijedi:

- (a) Ako su, kako je predviđeno člankom I.3.2. točkom (a), bespovratna sredstva u obliku naknade prihvatljivih troškova, stopa naknade iz predmetnog članka primjenjuje se na prihvatljive troškove *projekta* koje je Agencija/Komisija odobrila za odgovarajuće kategorije troškova, korisnike i povezane subjekte;
- (b) Ako su, kako je predviđeno člankom I.3.2. točkom (b), bespovratna sredstva u obliku jediničnog doprinosa, jedinični doprinos iz predmetnog članka množi se sa stvarnim brojem jedinica koji je Agencija/Komisija odobrila za korisnika i njegove povezane subjekte;
- (c) Ako su, kako je predviđeno člankom I.3.2. točkom (c), bespovratna sredstva u obliku paušalnog doprinosa, Agencija/Komisija primjenjuje paušal iz predmetnog članka za korisnika i njegove povezane subjekte ako utvrdi da su odgovarajući zadaci ili dio *aktivnosti* pravilno provedeni u skladu s Prilogom I.;
- (d) Ako su, kako je predviđeno člankom I.3.2. točkom (d), bespovratna sredstva u obliku fiksnog doprinosa, fiksna stopa iz predmetnog članka primjenjuje se na prihvatljive troškove ili doprinos koji je Agencija/Komisija odobrila za korisnika i njegove povezane subjekte.

II.25.2. Korak 2. — ograničavanje najvećeg mogućeg iznosa bespovratnih sredstava

Ukupni iznos koji Agencija/Komisija plaća korisnicima ne može ni u kojem slučaju premašivati *najveći mogući iznos bespovratnih sredstava*.

Ako je iznos dobiven nakon koraka 1. veći od tog najvećeg mogućeg iznosa, konačni iznos bespovratnih sredstava ograničava se na najveći mogući iznos.

II.25.3. Korak 3. — smanjenje zbog pravila o zabrani ostvarivanja dobiti

Korisnici bespovratnim sredstvima ne smiju ostvariti dobit, osim ako je drukčije navedeno u posebnim uvjetima.

„Dobit” znači višak iznosa dobivenog nakon koraka 1. i 2. uvećan za ukupne primitke *projekta*, iznad ukupnih prihvatljivih troškova *projekta*.

Ukupni prihvatljivi troškovi *projekta* konsolidirani su ukupni prihvatljivi troškovi koje je Agencija/Komisija odobrila za kategorije troškova koji se nadoknađuju u skladu s člankom I.3.2. točkom (a).

Ukupni primici *projekta* konsolidirani su ukupni primici utvrđeni, ostvareni ili potvrđeni na dan na koji korisnik koordinator izradi zahtjev za plaćanjem preostalog iznosa.

Primicima se smatra sljedeće:

- (a) prihodi ostvareni *projektom*;
- (b) financijski doprinosi trećih strana korisniku ili povezanom subjektu ako su ih treće strane posebno dodijelile financiranju prihvatljivih troškova *projekta* koje Agencija/Komisija nadoknađuje u skladu s člankom I.3.2. točkom (a) podtočkom (i).

Primicima se ne smatra sljedeće:

- (a) financijski doprinosi trećih strana ako se mogu uporabiti za pokrivanje troškova osim prihvatljivih troškova iz Ugovora;
- (b) financijski doprinosi trećih strana za koje ne postoji obveza povrata neiskorištenog iznosa po završetku *razdoblja provedbe*.

Ako se ostvari dobit, ona se odbija razmjerno konačnoj stopi naknade stvarnih prihvatljivih troškova *projekta* koju je Agencija/Komisija odobrila za kategorije troškova iz članka I.3.2. točke (a) podtočke (i). To odbijanje primjenjuje se na iznos izračunan nakon koraka 1. i 2.

II.25.4. Korak 4. — smanjenje zbog nepropisne provedbe ili kršenja drugih obveza

Agencija/Komisija može smanjiti *najveći mogući iznos bespovratnih sredstava* ako *projekt* nije propisno proveden kako je opisano u Prilogu II. (tj. ako nije proveden ili je proveden loše, djelomično ili sa zakašnjenjem) ili je druga obveza iz Ugovora prekršena.

Iznos smanjenja bit će razmjeran stupnju u kojem je *projekt* nepropisno proveden ili razmjerno ozbiljnosti kršenja.

Prije nego što smanji bespovratna sredstva i osim kada je razlog smanjenja nepoštovanje pravila o 2 % iz članka II.19.2. točke (a) podtočke (iii), Agencija/Komisija korisniku korisnik koordinatoru mora poslati *službenu obavijest*:

- (a) obavještavajući ga o:
 - (i) namjeri smanjenja *najvećeg mogućeg iznosa bespovratnih sredstava*;
 - (ii) iznosu za koji namjerava smanjiti bespovratna sredstva;
 - (iii) razlozima smanjenja;
- (b) pozivajući ga da dostavi primjedbe u roku od 30 kalendarskih dana od primitka službene obavijesti.

Ako Agencija/Komisija ne primi nikakve primjedbe ili odluči izvršiti smanjenje unatoč primjedbama koje je primila, korisniku koordinatoru mora poslati *službenu obavijest* kojom ga obavješćuje o svojoj odluci.

Ako se bespovratna sredstva smanjuju, Agencija/Komisija mora izračunati smanjeni iznos bespovratnih sredstava tako što će iznos smanjenja (izračunan razmjerno nepropisnoj provedbi *projekta* ili ozbiljnosti kršenja obveza) odbiti od *najvećeg mogućeg iznosa bespovratnih sredstava*.

Konačni iznos bespovratnih sredstava bit će onaj niži od sljedećih iznosa:

- (a) iznos dobiven nakon koraka 1. do 3.; ili
- (b) smanjeni iznos bespovratnih sredstava nakon koraka 4.

ČLANAK II.26. – POVRAT

II.26.1. Povrat u vrijeme plaćanja preostalog iznosa

Ako plaćanje preostalog iznosa ima oblik povrata, korisnik koordinator Agenciji/Komisiji mora vratiti predmetni iznos čak i ako nije bio krajnji primatelj dospjelog iznosa. Međutim, Agencija/Komisija zadržava pravo, prema potrebi, povratiti dospjeli iznos izravno od krajnjeg primatelja.

II.26.2. Povrat nakon plaćanja preostalog iznosa

Ako je iznos potrebno vratiti kao što je to navedeno u člancima II.27.6., II.27.7. i II.27.8., korisnik obuhvaćen nalazima revizije ili OLAF-a Agenciji/Komisiji mora vratiti predmetni iznos. Ako se revizorski nalazi ne odnosi na određenog korisnika (ili njegove povezane subjekte), korisnik koordinator Agenciji/Komisiji vraća predmetni iznos čak i ako nije krajnji primatelj dospjelog iznosa.

Svaki korisnik odgovoran je za vraćanje iznosa koji je Agencija/Komisija nepropisno isplatila kao doprinos za troškove nastale za njegove povezane subjekte.

II.26.3. Postupak povrata

Prije povrata Agencija/Komisija mora poslati *službenu obavijest* predmetnom korisniku:

- (a) kojom ga obavještuje o svojoj namjeri ostvarenja povrata nepropisno isplaćenog iznosa;
- (b) u kojoj navodi dospjeli iznos i razloge povrata; i
- (c) kojom korisnika poziva da u navedenom razdoblju dostavi svoje primjedbe.

Ako nisu dostavljene primjedbe ili, ako je Agencija/Komisija unatoč dostavljenim primjedbama korisnika odlučila nastaviti s postupkom povrata, Agencija/Komisija može potvrditi povrat slanjem *službene obavijesti* koja sadržava obavijest o terećenju korisniku navodeći uvjete i datum plaćanja.

Ako se plaćanje ne izvrši do datuma navedenog u obavijesti o terećenju, Agencija/Komisija izvršit će povrat dospjelog iznosa:

- (a) prijebojem, bez korisnikove prethodne suglasnosti, bilo kojim drugim iznosom koji korisnik duguje Agenciji, Komisiji ili izvršnoj agenciji (koja je obuhvaćena proračunom Unije ili Europske zajednice za atomsku energiju (Euratoma)) („prijeboj”);

U iznimnim okolnostima Agencija/Komisija prijeboj može izvršiti prije datuma dospjeća radi zaštite financijskih interesa Unije.

Protiv tog se prijeboja može pokrenuti postupak pred Općim sudom Europske unije u skladu s člankom 263. UFEU-a;

- (b) uporabom financijskog jamstva kad je to predviđeno u skladu s člankom I.4.9. („uporaba financijskog jamstva”);
- (c) utvrđivanjem korisnika solidarno odgovornima do najvećeg mogućeg doprinosa EU-a navedenog, za svakog korisnika, u procijenjenom proračunu (Prilog III. kako je zadnje izmijenjen);
- (d) poduzimanjem pravne radnje u skladu s člankom II.18.2. ili posebnim uvjetima ili donošenjem izvršne odluke u skladu s člankom II.18.3.

II.26.4. Zatezne kamate

Ako se plaćanje ne izvrši do dana navedenog u obavijesti o terećenju, na dospjeli se iznos obračunavaju zatezne kamate po stopi utvrđenoj u članku I.4.13. od dana nakon datuma dospjeća plaćanja iz obavijesti o terećenju do datuma kada Agencija/Komisija primi uplatu potpunog iznosa te uključujući taj datum.

Od svakog djelomičnog plaćanja najprije se oduzimaju naknade i zatezna kamata te potom glavnica.

II.26.5. Bankovne naknade

Bankovne naknade nastale u vezi s povratom iznosa snosi predmetni korisnik osim ako se primjenjuje Direktiva 2007/64/EZ¹⁷.

ČLANAK II.27. – PROVJERE, REVIZIJE I OCJENJIVANJA

II.27.1. Tehničke i financijske provjere, revizije, privremena i završna ocjenjivanja

Agencija/Komisija tijekom provedbe *projekta* ili nakon nje može vršiti tehničke i financijske provjere i revizije kako bi utvrdila provode li korisnici *projekt* propisno te ispunjavaju li obveze iz Ugovora. Može provjeriti i zakonom propisanu evidenciju korisnika za potrebe periodičnih ocjena paušala, jediničnih cijena ili fiksnih iznosa.

S pruženim informacijama i dokumentima u okviru provjera ili revizija postupa se kao s povjerljivima.

Osim toga, Agencija/Komisija može izvršiti privremeno ili završno ocjenjivanje učinka *projekta* koji se mjeri u odnosu na cilj predmetnog programa Unije.

Agencija/Komisija može provoditi provjere, revizije ili ocjenjivanja izravno s pomoću

¹⁷ Direktiva 2007/64/EZ¹⁷ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu i o izmjeni direktiva 97/7/EZ, 2002/65/EZ, 2005/60/EZ i 2006/48/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 97/5/EZ

svojeg osoblja ili s pomoću drugog vanjskog tijela koje je ovlastila da to učini u njezino ime.

Takve provjere, revizije ili ocjenjivanja Agencija/Komisija može pokrenuti tijekom provedbe Ugovora i razdoblja od pet godina počevši od datuma plaćanja preostalog iznosa. To razdoblje ograničeno je na tri godine ako *najveći mogući iznos bespovratnih sredstava* nije veći od 60 000 EUR.

Smatra se da je postupak provjere, revizije ili ocjenjivanja pokrenut na dan primitka dopisa Agencija/Komisije u kojem ona to najavljuje.

Ako se revizija provodi nad povezanim subjektom, predmetni korisnik mora o tome obavijestiti taj povezani subjekt.

II.27.2. Dužnost čuvanja dokumenata

Korisnici moraju čuvati sve izvornike, posebno računovodstvene i porezne evidencije, pohranjene na prikladnom nosaču podataka, uključujući digitalizirane izvornike kada su ovlaštene prema svojem odgovarajućem nacionalnom zakonodavstvu te prema ovdje utvrđenim uvjetima, u razdoblju od pet godina počevši od dana plaćanja preostalog iznosa.

Razdoblje obveznog čuvanja dokumenata ograničeno je na tri godine ako *najveći mogući iznos bespovratnih sredstava* nije veći od 60 000 EUR.

Razdoblja navedena u prvom i drugom podstavku traju duže ako su u tijeku revizije, žalbe, sudski sporovi ili potraživanja u pogledu bespovratnih sredstava, uključujući slučajeve navedene u članku II.27.7. U takvim slučajevima korisnici moraju čuvati dokumente sve dok se ne završe takve revizije, žalbe, sudski sporovi ili potraživanja.

II.27.3. Obveza pružanja informacija

Ako je provjera, revizija ili ocjenjivanje pokrenuto prije plaćanja preostalog iznosa, korisnik koordinator mora pružiti sve informacije, uključujući informacije u elektroničkom obliku koje zahtijeva Agencija/Komisija ili neko drugo vanjsko tijelo koje je Agencija/Komisija ovlastila. Agencija/Komisija prema potrebi može zatražiti da korisnik izravno dostavi te informacije.

Ako se provjera ili revizija pokrene nakon plaćanja preostalog iznosa, informacije iz prethodnog podstavka mora dostaviti predmetni korisnik.

Ako predmetni korisnik ne ispunjava obveze utvrđene u prvom i drugom podstavku, Agencija/Komisija može smatrati:

- (a) neprihvatljivim bilo koji trošak koji nije dovoljno potkrijepljen informacijama koje je korisnik pružio;
- (b) neopravdanim bilo koji jedinični, paušalni ili fiksni doprinos koji nije dovoljno potkrijepljen informacijama koje je korisnik pružio.

II.27.4. Posjeti na terenu

Tijekom posjeta na terenu korisnici moraju omogućiti osoblju Agencije/Komisije ili vanjskom osoblju koje je ovlastila Agencija/Komisija pristup mjestima i prostorijama gdje se *projekt* provodi ili se provodio i svim potrebnim informacijama, uključujući one u elektroničkom obliku.

Oni moraju osigurati da su informacije spremno dostupne u trenutku posjeta na terenu i da se tražene informacije predaju u prikladnom obliku.

Ako predmetni korisnik odbija dati pristup mjestima, prostorijama i informacijama u skladu s prvim i drugim podstavkom, Agencija/Komisija može smatrati:

- (a) neprihvatljivim bilo koji trošak koji nije dovoljno potkrijepljen informacijama koje je korisnik pružio;
- (b) neopravdanim bilo koji jedinični, paušalni ili fiksni doprinos koji nije dovoljno potkrijepljen informacijama koje je korisnik pružio.

II.27.5. Kontradiktorni postupci revizije

Na temelju nalaza dobivenih tijekom revizije, mora se izraditi privremeno izvješće („nacrt revizorskog izvješća”). Agencija/Komisija ili njezin ovlaštenu zastupnik mora ga poslati predmetnom korisniku koji mora imati 30 dana od datuma njegova primitka za dostavu primjedbi. Završno izvješće („završno revizorsko izvješće”) mora se poslati predmetnom korisniku u roku od 60 dana od isteka roka za dostavljanje primjedbi.

II.27.6. Učinci revizorskih nalaza

Na temelju završnih revizorskih nalaza, Agencija/Komisija može poduzeti mjere koje smatra potrebnima, uključujući povrat u vrijeme plaćanja preostalog iznosa ili nakon plaćanja preostalog iznosa ukupnog ili dijela plaćanja koje je izvršila, u skladu s člankom II.26.

U slučaju izrade završnih revizorskih nalaza nakon plaćanja preostalog iznosa, iznos koji se vraća odgovara razlici između revidiranog konačnog iznosa bespovratnih sredstava, utvrđenog u skladu s člankom II.25., i ukupnog iznosa plaćenog korisnicima prema Ugovoru za provedbu *projekta*.

II.27.7. Ispravak sustavnih ili ponavljajućih pogrešaka, nepravilnosti, prijevara ili kršenja obveza

II.27.7.1. Agencija/Komisija može revizorske nalaze u pogledu drugih bespovratnih sredstava primijeniti i na predmetna bespovratna sredstva:

- (a) ako je korisnik počinio sustavne ili ponavljajuće pogreške, *nepravilnosti*, *prijevaru* ili je prekršio obveze u okviru drugih bespovratnih sredstva koja dodjeljuje EU ili Euratom, a koja su mu dodijeljena prema sličnim uvjetima, i ako takve pogreške, *nepravilnosti*, *prijevara* ili kršenje obveza bitno utječu na predmetnu dodjelu bespovratnih sredstava; i
- (b) ako su završni revizorski nalazi predmetnom korisniku poslani *službenom obaviješću*

zajedno a popisom bespovratnih sredstava na koje nalazi utječu u razdoblju iz članka II.27.1.

Primjena nalaza može dovesti do:

- (a) odbijanja troškova kao neprihvatljivih;
- (b) smanjenja bespovratnih sredstava kako je predviđeno člankom II.25.4.;
- (c) povrata nepropisno isplaćenih iznosa kako je predviđeno člankom II.26.;
- (d) obustave plaćanja kako je predviđeno člankom II.24.1.;
- (e) obustave provedbe *projekta* kako je predviđeno člankom II.16.2.;
- (f) raskida kako je predviđeno člankom II.17.3.;

II.27.7.2. Agencija/Komisija predmetnom korisniku mora poslati *službenu obavijest* kojom ga obavješćuje o sustavnim ili ponavljajućim pogreškama i svojoj namjeri primjene revizorskih nalaza zajedno s popisom bespovratnih sredstava na koje nalazi utječu.

- (a) Ako se nalazi odnose na prihvatljivost troškova, postupak je sljedeći:

Korak 1. — *službena obavijest* mora sadržavati:

- (i) poziv na podnošenje primjedaba u pogledu popisa bespovratnih sredstava na koje nalazi utječu;
- (ii) (ii) zahtjev za podnošenjem revidiranih financijskih izvještaja za sva bespovratna sredstva na koje nalazi utječu;
- (iii) kada je to moguće, stopu ispravka za ekstrapolaciju koju je Agencija/Komisija utvrdila za izračun iznosa za odbacivanje na temelju sustavnih ili ponavljajućih pogrešaka, *nepravilnosti, prijevarena* ili kršenja obveza ako predmetni korisnik:

- smatra da podnošenje revidiranih financijskih izvještaja nije moguće ili izvedivo;
ili

- neće podnijeti revidirane financijske izvještaje.

Korak 2. — predmetni korisnik ima 60 kalendarskih dana od dana primitka *službene obavijesti* za podnošenje primjedaba i revidiranih financijskih izvještaja ili predlaganje propisno potkrijepljene zamjenske metode ispravka. Agencija/Komisija u opravdanim slučajevima može produžiti to razdoblje.

Korak 3. — ako predmetni korisnik podnese revidirane financijske izvještaje kojima se u obzir uzimaju nalazi, Agencija/Komisija će utvrditi iznos za ispravak na temelju tih revidiranih izvještaja.

Ako korisnik predloži zamjensku metodu ispravka, a Agencija/Komisija je prihvatila, Agencija/Komisija predmetnom korisniku mora poslati *službenu obavijest* kojom ga obavješćuje:

- (i) da prihvaća zamjensku metodu;
- (ii) o revidiranim prihvatljivim troškovima utvrđenima primjenom te metode.

U suprotnom Agencija/Komisija predmetnom korisniku mora poslati *službenu obavijest* kojom ga obavještuje:

- (i) da ne prihvaća primjedbe ili predloženu zamjensku metodu;
- (ii) o revidiranim prihvatljivim troškovima koji su utvrđeni primjenom ekstrapolacijske metode o kojoj je korisnik u početku obaviješten.

Ako se sustavne ili ponavljajuće pogreške *nepravilnosti, prijevare* ili kršenje obveza utvrdi nakon isplate preostalog iznosa, iznos za povrat odgovara razlici između:

- (i) revidiranog konačnog iznos bespovratnih sredstava utvrđenog u skladu s člankom II.25. na temelju revidiranih prihvatljivih troškova koje je korisnik prijavio, a Agencija/Komisija odobrila na temelju revidiranih prihvatljivih troškova nakon ekstrapolacije; i
- (ii) ukupnog iznosa isplaćenog korisnicima na temelju Ugovora za provedbu *projekta*;

(b) Ako se nalazi odnose na nepropisnu provedbu ili kršenje druge obveze, postupak je sljedeći:

Korak 1. — *službena obavijest* mora sadržavati:

- (i) poziv korisniku na podnošenje primjedaba u pogledu popisa bespovratnih sredstava na koje nalazi utječu; i
- (ii) fiksnu stopu ispravka koju Agencija/Komisija namjerava primijeniti na *najveći mogući iznos bespovratnih sredstava* ili dio njih, prema načelu proporcionalnosti.

Korak 2. — predmetni korisnik ima 60 kalendarskih dana od dana primitka *službene obavijesti* za podnošenje primjedaba ili predlaganje propisno potkrijepljene zamjenske fiksne stope.

Korak 3. — ako Agencija/Komisija prihvati zamjensku fiksnu stopu koju je korisnik predložio, predmetnom korisniku mora poslati *službenu obavijest* kojom ga obavještuje:

- (i) da prihvaća zamjensku fiksnu stopu;
- (ii) o iznosu bespovratnih sredstava ispravljenom primjenom te fiksne stope.

U suprotnom Agencija/Komisija predmetnom korisniku mora poslati *službenu obavijest* kojom ga obavještuje:

- (i) da ne prihvaća primjedbe ili predloženu zamjensku fiksnu stopu;
- (ii) o iznosu bespovratnih sredstava ispravljenom primjenom fiksne stope o kojoj je korisnik u početku obaviješten.

Ako se sustavne ili ponavljajuće pogreške *nepravilnosti, prijevare* ili kršenje obveza utvrdi nakon isplate preostalog iznosa, iznos za povrat odgovara razlici između:

- (i) revidiranog konačnog iznosa bespovratnih sredstava nakon ispravka s pomoću fiksne stope; i
- (ii) ukupnog iznosa isplaćenog korisnicima na temelju Ugovora za provedbu *projekta*.

II.27.8. Provjere i inspekcije OLAF-a

Europski ured za borbu protiv prijevара (OLAF) ima ista prava kao i Agencija/Komisija, posebno pravo pristupa za potrebe provjera i istraga.

Prema Uredbi Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96¹⁸ i Uredbi (EU, Euratom) br. 883/2013¹⁹ OLAF može provoditi provjere i inspekcije u skladu s postupcima utvrđenima pravom Unije s ciljem zaštite financijskih interesa Unije od *prijevара* i ostalih *nepravilnosti*.

Nalazi OLAF-a prema potrebi mogu dovesti do toga da korisnici Agenciji/Komisiji vrate iznose.

Nadalje, nalazi OLAF-ove istrage mogu dovesti do kaznenog progona prema nacionalnom pravu.

II.27.9. Provjere i revizije koje provodi Europski revizorski sud

Europski revizorski sud ima ista prava kao i Agencija/Komisija, posebno pravo pristupa za potrebe provjera i revizija.

¹⁸ Uredba Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96 od 11. studenoga 1996. o provjerama i inspekcijama na terenu koje provodi Komisija s ciljem zaštite financijskih interesa Europskih zajednica od prijevара i ostalih nepravilnosti.

¹⁹ Uredba (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. rujna 2013. o istragama koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevара (OLAF)